

Poštarina plaćena u gotovom

H R V A T S K I
PLANINAR
GLASILO HRVATSKOGA PLANINARSKOGA DRUŠTVA

GOD. 1932.

BROJ 6.

HUBERTUS KABANICE

NEPROMOČIVE PROTI KIŠE

PRAVA ZAŠTITA PLANINARA

U NAŠIM PRODAVAONAMA

OD DIN 200–340

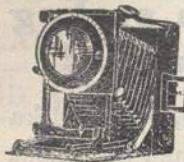

FOTO-APARAT I MATERIJAL

kupit ćete najjeftinije kod tt.

GRIESBACH & KNAUS

ZAGREB

JURIŠIĆEVA ULICA BROJ 1

gdje dobijete besplatno i stručnu uputu u snimanju planina

Kod planinarenja uvijek

Hansaplast
brzi ovoj

Čovjek se lako povredi ili ogrebe.
Nosite zato uvijek sa sobom
Hansaplast — brzi ovoj. Za neko-
liko sekunda on je namešten; a za-
dovoljava svim higijenskim zahtjevima,

bez da Vam smeta u kretanju.
Hansaplast je rupičast Leukoplast
sa kompresom od mulla za desinfek-
ciju. Zahljevajte izričito Hansaplast
i pazite dati je rupičast

Planinari i skijaši

upotrebljavaju često kod svojih izleta i prema potrebi i prije odlaska

NIVEA-CREMU
NIVEA-ULJE

Oni lime umanjuju pogibao neugodnih opeklinu od sunca
i ledenjaka, a štite svoju kožu od utjecaja oporog vremena.

Dobivaju zdravi i prekrasni tamni športski
izgled. Radi svoje sastojine koži srodnog
Eucerita, koji se ne nalazi u nijednom dru-
gom sredstvu za njegu kože, prodire Nivea
Creme i Nivea ulje duboko i temeljito u kožu.

JUGOSL. P. BEIERSDORF & CO. d. o. o., MARIBOR

Nivea Creme Din 5.00 - 22.00, Nivea Ulje Din 25.00 i 35.00

Prva zagrebačka tvornica salame, kobasica, masti i suhomesnate robe

K. RABUS I SIN, ZAGREB

Tvornica Sesvete kraj Zagreba

Telefon broj 42-58

Brzjavni naslov: RABUS

Cjenici na zahtjev franko.

**Radost za svakog
fotoamatera !**

Svaka snimka, svaka slika
svjedoči o odličnim osebinama

**KODAK
VERICHROME FILMA**

KODAK PAPIRA.

Svaki fototrgovac vodi na skladištu KODAK proizvode.

KODAK ZAGREB

Na malo:
Praška ulica br. 2

LEŽALJKE

I. vrsta Din 95.-

I. vrsta Din 128.-I

POGORELC ZAGREB, Jelačićev trg 11

FRKOVIC i DRUG
ZAGREB MESNIČKA 5.

M. DRUCKER
ZAGREB, ILLICA 39

**Klepperovi čamci
šatori i kabanice**

Kompletna
planinarska oprema

HRVATSKI PLANINAR

GLASILO HRVATSKOG PLANINARSKOG DRUŠTVA

GOD. XXIII.

LIPANJ 1932.

BROJ 6.

MATIJA FILJAK:

PETRINJA

VELEBITSKI BLAGDANI

Putovanje ubrajam među svoje najpreće potrebe. Nije to raskoš i posljedica izvjesnog blagostanja, već potreba, koja stoji u obrnutom omjeru s ovim čudnim stanjem, koje nazivamo krizom. Što je kriza veća i zamršenija, to je želja za putovanjem jača i neodoljivija. Volem putovati; doduše više volim, nego putujem, ali uza sve to mogu da se obazrem na priličan broj izvršenih putovanja i izleta.

Nakon putovanja pravim bilancu. Ne bilancu materijalnih izdataka, jer ta je redovito pasivna i uvijek premašuje predviđenu i spremljenu svotu za put. Pravim bilancu o utiscima i dojmovima sabranim na putu i o njihovoј intenzivnosti s obzirom na trajanje i djelovanje. Bilanca dojmova jednog puta daje sadržaj životu. Mjesto one »*vivre c'est sentir*« ja bih rekao: »živjeti znači putovati«.

Kako sam u mogućnosti da poredim rezultate povećeg broja putovanja i izleta, mogu istaknuti, što je najvrednije i za me najvažnije. To je planinarenje po Velebitu. Onu potrebu za putovanjem ja sam zamijenio sa još dubljom potrebom za Velebitom. Od svih drugih krajeva, više od svih drugih planina, a pogotovo više od bilo kojeg modernog Babilona, imade boravak u Velebitu najveće značenje.

Prvi put sam bio na Velbitu 1919. god. Prošao sam ga sa prijateljem Z. Š. u pravcu Vratnik — Oltari — Krasno — M. Rajinac — Apatišan — Lomska Duliba — Mrkvište — Stirovača — Padeži — Šatorina — Dabri — Oštarije — Gospić; nadalje Medak — Bandanj. Poslije sam dolazio na Velebit i prošao ga od Visočice preko Jelovca — Oglavinovca — Javornika — Struga — Buljme — Vel. Paklenice do Starigrada. Zatim od Obrovca preko Prosine na Gračac, pa od Sv. Roka — Sv. Brda — Libinja na Seline, a napokon od Jablanca — Vel. Alana do Rožanskih Kukova.

Prošlo je 12 godina, što sam bio prvi put na Velebitu, ali se potpuno sjećam svakog detalja puta, svake ljepote, svakog razgovora. Sve je to bilo tako nešto novo i izvanredno, da je ostavilo

trajan i neizbrisiv trag u duši. Neko neobično i posebno svečano raspoloženje pratio me uvijek na putu po Velebitu.

U ovoj planini kao da vladaju neke tajne više sile, koje prožimaju čovjeka te običnog putnika pretvaraju u pobožnog hodočasnika. Kao pred kakvim Božanstvom, pred tim silama čovjek osjeća ispraznost i ništavilo svoga bića. Ispraznost, a u istom momentu i ponos da možeš sve to naslutiti. Veselo si, da si ipak tako stvoren te možeš svjesno u sebi očutiti djelovanje tih kosmičkih sila. U takovim časovima, koje ne mogu drugačije nazvati nego objavljenje, osjećaš talkać mir i harmoniju, koja kao melem djeluje na uznemirenu dušu, ojađenu, rastrganu i otrovanu svijetom i nemogućim odnošajima u društvu. Sile, koje vladaju, koje su stvarale ovu planinu i more, ne mogu biti samo mehanične sile. Bezuvjetno moraš podati njihovu djelovanju duhovni princip. U domeni tih sila osjećaš se kao intersekcionalna točka, u kojoj se unakrštavaju sile Duha, koji svladava prostor i vrijeme i otkriva u tebi isto tako beskonačan svijet, za koji prije nijesi znao da postoji. Otkriti taj svijet u sebi, znači pronaći samoga sebe. Znači da si pronašao isti princip, koji vlada u kosmosu i u tebi. Taj otkriveni svijet najispravniji je kriterij i ogledalo vrijednosti, koje su zbilja prave i absolutne. Ovako intenzivne unutarnje doživljaje proživljavam samo u planini. Sile duha kao da su odselile iz naselja ljudskih i nastanile se u boljem elementu. Učinile su to da kazne čovjeka, koji u svojoj preuzetnosti misli, da može jedini narušavati harmoniju i biti u stalnom protivljenju prema zakonima vaseone.

Dani, što ih provedem na Velebitu, pravi su blagdani. Sve ono svakidašnje, dosadno i obično, to ostavljaš i živiš nekim vrednjim, oduhovljenim životom, koji ti stvara ljepota planine. Nije to ljepota, koja djeluje samo izvanjski na vidni živac. To je ljepota, koja potresa cijelim tvojim bićem, koja te mrvi i uništava, a da te onda uzdigne do neba. Tu nastaje neko spajanje, simbioza stvaralačkih prasila i tvoje duše, koja nakon toga potresa zanosno pjeva i slavi.

Priroda je svuda velika, ali ovdje je veličanstvena. Tu je Bog izgradio hram od najraznovrsnijih elemenata gradiva i oblika, da bude sjedište nečega vrednijeg i boljega. U tim višim krajevima nastanio se duh ove zemlje. Oko velebitskih vrhunaca kao da je zbijen i stijesnjen taj naš duh, jer tu ga možeš najbolje osjetiti. Ne osjeća ga samo pojedinac, nego cio narod, koji je u pjesmama, pričama i vjerovanjima oduhovio ovu planinu. Taj duh je emanacija naše zemlje i ljudi. Preko njega i s pomoću njega možeš da shvatiš smisao te zemlje i ljudi. Jezgra četrnaeststoljetnog života ovog naroda očituje se ovdje. Velebitske perspektive ne daju samo daleke vidike u prostoru, nego dozvoljavaju i projiciranje u sadašnjem, prošlom i budu-

ćem vremenu. Prožet ovim duhom jedino možeš pravo shvatiti i potpuno označiti ovu zemlju i ljude.

Radi tih ljudi bježim u planine. Tjera me miskoča, kukavičluk i filisterija, za koju nemam drugog sredstva osim prikora, rugla i prezira. Začudo u Velebitu mi se povratila vjera u ljude, u naše ljudе. Prezir, koji je prije označivao odnos prema njima, zamijenjen je sa osjećajem samilosti i žaljenja, koji je najviši izraz međusobnih odnosa. To me naučio Podgorac, najvjerniji stanovnik Velebita i najispravniji nosilac duha velebitskoga. Živo se sjećam planinke Aničke, koja stanuje više Oltara, kako nas je žalila, kad smo prolazili onim krajem: »Ubogi narod, kako se sve mora da pati«. Jadna, nema kako sama kaže, nego buru i kamen, a žali nas, što se mučimo hodajući po Velebitu! Zvala nas u kuću, da se odmorimo i spremila nam nešto jela, a nikako nije htjela da joj platimo. Drugom opet zgodom silazeći sa Visočice prema Jelovcu, jedna naša suputnica nažuljala nogu te se nešto glasnije tužila. Djevojka neka iz Tribnja, koja je nosila na leđima koš sijena, silom joj htjela uzeti uprtnjaču, da joj olakša. »Sirota gospoja, kako se muči, podajte, da vam pomognem nositi«, a ona sama nosi tovar sijena, koji sam ja jedva mogao od zemlje podići. Mnogo ovakovih primjera prave požrtvovnosti doživjeli smo od tih ljudi. Vide tuđu patnju, a svoje ne vide, jer je snose besprimjernom strpljivošću i uvjerenjem, da drukčije ne može biti. Divim se tima ljudima! Držim da bi riječ heroizam samo na ovom mjestu pristajala. Nadčovječna je to borba, koju oni vode sa neprijateljskim silama Velebita. Mislim da nijedan drugi narod ne bi mogao uzdržati tu borbu na ovakovu tlu. Bez njih Velebit bi bio pustoš bez značenja. Sa svojstvima ovih ljudi mi smo bili u stanju da se održimo na ovom komadiću globusa, gdje se unakrštavaju toliki interesi i ambicije. Jedino je ovakav elemenat mogao potisnuti kulturno i ekonomski superiorijeg Romana te zavladati i zadržati tisuće kilometara obale mora uz strahoviti krš.

U Velebitu sam vidio što znači ovisnost i vezanost čovjeka za rodnu grudu. Podgorac Baričević iz istoimenog zaselka više Jablanca radio je kao zidar u ovim našim krajevima. Tužio mi se na težak život u Podgorju, a isticao udobniji i lakši život u našim stranama. Zapitam ga: zašto nije ostao kod nas, kad je tamo radio i pozna prilike? »Ne bih ostavio ovaj kamen ni za što na svijetu. Ujutro kad ustanem i udahnem ovaj zrak i pogledam na more, mislim da sam u raju! Nema toga kod vas! Samo da je ovdje makar kakve male zarade!« Ovakovi ljudi mogu uzdržati i ustrajati u ovom strahovitom kršu. Ili onaj Amerikanac, koji se vraća iz Amerike i dolazi u Seline, u onaj paklenski finale Velike i Male Paklenice, da tamо živi i dovrši svoje dane! A tako i tisuće drugih.

Ovdje se ne trebamo bojati invazije stranog elementa, tu sigurno ne bi izdržao. Što znači najveća sila i vlast za te ljude, koji mogu nadvladati pakao toga krša! Vidjeli smo mnoge sile, koje su se banile, pa nijesu ostavile traga niti na najgornjoj epidermi, a kamoli da su ih u korijenu uništile. Veliki su darovi, kojima Velebit nagrađuje vjernost Podgoraca prema njemu. Divovska je snaga, što je oni crpe u svojoj planini. Što znače legije deraciniranih nomada, makar koliko civiliziranih po svim zemljama i gradovima, prema ovom našem Anteju!? Duboko su religiozni i moralni. Za kriminal se kod njih pravo i ne zna. Obrovački sud, pod koji jedan dio od njih spada, nema s njima nikada posla, osim u slučajevima šumske štete. (Jedinstven i poseban je slučaj pok. Dujma Kneževića iz Vel. Paklenice).

Imade tužba kojeg njihovog inteligenta na njihovu nepristupačnost organizaciji i kulturnom radu. Stvar je ovo relativna. Prirodna i zdrava njihova filozofija mi više imponira, nego ona izvještačena u gradskog školovanog čovjeka. Dirljiva je njihova vjera u Zagreb. Šta kaže Zagreb, pitalo me povjerljivo mlinar Pavić iz dna Velike Paklenice. Oni još vjeruju. U tome i jest njihova snaga, a potmanjkanje te vjere naša je slabost. Trebalо bi u većem broju dolaziti u Velebit. Treba uspostaviti dodir sa svojom planinom; duhom njenim, koji je duh sviju nas. Ovdje neka se izvrši pričešćivanje sa duhom narodnim, koji će nam povratiti vjeru i podati snage, jer to nam je baš u današnje vrijeme svakojakih kriza vrlo potrebno.

Petrinja, 27. I. 1932.

Dr. I. KRAJAČ:

JASTREBARSKO

PLANINARSKO NAZIVLJE

U ožujskom broju slovenskog »Planinskog Vestnika« izišao je lijep i zanimljiv prikaz od g. Dr. B. G. o dinarskom gorju. Kako se ovdje radi o dinarskom gorskem sklopu, dakle o postavljanju temelja za prikazivanje jednog našeg vlastitog gorskog sustava, koji mi sami znanstveno, alpinistički i turistički otvaramo, potrebno je da se posebna pažnja posveti svim takovim pokušajima. Na taj će se način pročistiti pojmovi za što savršeniju i potpuniju izgradnju sustava, načina i sadržaja u prikazivanju ovog eminentno našega gorja. Budući da pomenuti članak daje dovoljno poticaja za to, smatrao sam u interesu našeg razvoja potrebnim, da ovdje sa stanovišta unutrašnje logike našega jezika istaknem neke omaške, na koje po mom sudu valja na vrijeme upozoriti. Dobre i lijepe strane gornjeg prikazivanja same se ističu, a ovdje se iznose neke zamjerke i nadopune nazivlju naših gora i planina.

1. Ne »Karst«, nego Kras ili Krš.

Najranije historijske vijesti i do danas sačuvana — ma i iznakažena — imena gora pokazuju da je najdalja sjeverna meda hrvatskog elementa sezala daleko sjevernije nego danas (pagus Chrouvat u Koruškoj, Šišić: Povijest str. 277), pa uz gornju Muru oko Leobena i Judenburga (Chrowat) (l. c.), Gradišće itd., a meda slovenskog elementa daleko zapadnije nego danas. Može se postaviti tvrdnja, da je čitavo glavno područje kraških fenomena bilo etnički hrvatsko i slovensko, naime ono prema Evropi. Prema tome ime, koje su danas historijski stanovnici dali ili pridržali za fenomene svođa narodnog tla, jest prvotno i autohton i jedino originalno ime, bez obzira jesu li ga oni već ranije primili od starijih kultura. Kako ovo isto naseljenje na glavnem području Krasa traje do danas, to taj narod ima i danas vlastito prvotno ime za takovo svoje narodno tlo. Ime Kras baš za današnji sjeverozapadni Hrvatski Kras je starije i od samog doseljenja plemena današnjeg njemačkog govora u alpinski masiv. To je ime na tom mjestu našla već rimska civilizacija pa ga je polatinjeno reproducirala kao Mons Crasudius (V. Smičiklas: Povijest Hrvatske I.).

Nijemci ne stanuju na Krasu u velikim skupinama, a u ranoj historiji jošte manje. Oni su tek kao naučenjaci stvorili sebi ime za te fenomene i to prema talijanskoj varijaciji naše riječi: kras, t. j. prema talijanskoj riječi nastaloj metatezom: carso. Odnos metateze između hrvatskih i potalijančenih naziva je običajan (Albona — Labin, Arbe — Rab, Scarčona — Skradin, Varvaria — Bribir). Makar kako prešla njemačka kovanica izvedena sekundarno iz naše riječi: kras t. j. riječ: Karst u znanstvenu literaturu kod naroda, koji ne poznaju na svom tlu kraške fenomene ili nemaju za njih vlastitog imena, ona se logično ni u znanosti ne može umjetnim načinom uvoditi k nama, gdje mi imamo vlastitu prvotnu riječ za isto, od koje je ta tudica tek postala. Isto tako ni Talijani barem u planinarsku literaturu ne uvode ime: Karst, nego rabe riju vlastitu kovanicu: carso. Na učenosti ne dobiva posve ništa nijedna radnja, koja naš Kras zove njemački: Karsto-om. Uvađanje tuđe riječi kovanice Karst za naš domaći Kras čini se da je nastalo odatle, što je pok. prof. Cvijić prije nego je znao za prastaro domaće ime upoznao iz njemačkih knjiga njemačko znanstveno ime, koje je ponijemčeno talijansko ime nastalo iz: Kras ili Krš, što Talijan ne može izgovoriti i mora dodati »a« radi lakšeg izgovora. Ta činjenica, što je jedan profesor u njemačkom jeziku učio geologiju, ne može biti jača od oko petnaest stoljeća narodnog života na vlastitom narodnom tlu sa vlastitim jezikom i vlastitim

imenovanjem fenomenologije vlastitog narodnog tla, gdje te vrsti fenomeni u najvećem broju, najintenzivnije i u najviše varijacija dolaze do izražaja na istom tlu, gdje se domaća riječ rabi.

Riječ »Kras« prema Akad. rječniku dolazi u tom značenju u hrvatskih i slovenskih pisaca (Bjelostjenca, Vitezovića, Veselija, Šuleka i dr.); dok riječ »Krš« u značenju mjesta i krajeva, punih kamenja, dolazi u obilju primjera od 18. vijeka, pače u »Monumenta Serbica« u primjeru od god. 1330. dolazi jedno mjesto pod imenom »Visoki Krš«.

Prof. Cvijić i našu primorsku: »buru« zove njemačkom kovanicom stvorenom po našoj narodnoj riječi t. j. sa: »bora« (V. Jedinstvo i psihički tipovi dinarskih Južnih Slavena, Niš 1914.). Zar ćemo i to nasilje i nepoznavanje svog vlastitog jezika prihvatići, pa ćemo naš uskočki Senj ćegradirati da u njem puše njemačka: »bora« (koju Nijemci u svom primorju niti ne poznaju), a on sam se utaborio na hrvatskom »Karstu« uz Mare Adriatico (a što je našeg u njem, to je gusarsko!)

U koliko ne bi jošte bjelodano izilazila opravdanost ovog stanovašta, uzmimo u pomoć analogiju. Cijela njemačka geografska znanstvena literatura do nedavna poznavala je Zagreb samo pod imenom Agram. Je li na temelju tog dopušteno da koji geografski pisac počne uvoditi u domaću literaturu to ime? Cijela geografska literatura Evrope do jučer zvala je naše Primorje, otoke a i brda potalijančenim imenima i to se je bilo tako uvriježilo, da su prava originalna domaća imena bila potpuno nepoznata. Tako su učili po univerzama i studenti iz Bačke i Banata ne poznavajući jošte svog kraja. Zar je to mjerodavno, da i mi napustimo prava imena i da budemo znanstveni upotrebljujući tuđe nezgrapne kovanice i bez obzira, što one u tom slučaju predstavljaju prvi uspješni akt tudjinske navale na naš teritorij prekršćivanjem prastarih narodnih imena tuđicama.

Idemo dalje: Talijani su zadnjih par godina prekrstili stara hrvatska i slovenska imena u talijanska! Tako je iz Kranjskog Snježnika postao Monte Nevoso, iz Krna, krivim razumijevanjem, postao je Monte Nero, iz Triglava Tricorno i t. d. To su danas oficijelna geografska imena. Zar ćemo ih i mi nametnuti tamošnjem našem življu — u ime geografske znanosti — umjesto prastarog narodnog imenovanja? Italija i Evropa u srednjem vijeku u latinskom su jeziku zvali hrvatske vladare: dux Sclavorum. Zar je knez Branimir ili Trpimir bio na krivom putu, kada je sebe zvao samo onim, što u istinu jest: dux Chroatorum?

Kroz čitav srednji vijek a i danas zovu Talijani Hrvate Ilirima; zar da i mi to ime radi tobožnjeg znanstvenog imenovanja učinimo

Foto: Dr. I. Krajač

JUŽNI VELEBIT: VAGANSKI HRBAT (1758 m); POD NJIM CRLJENI KUK.

Foto: Dr. I. Krajač

JUŽNI VELEBIT: BABINO JEZERO (1620 m).

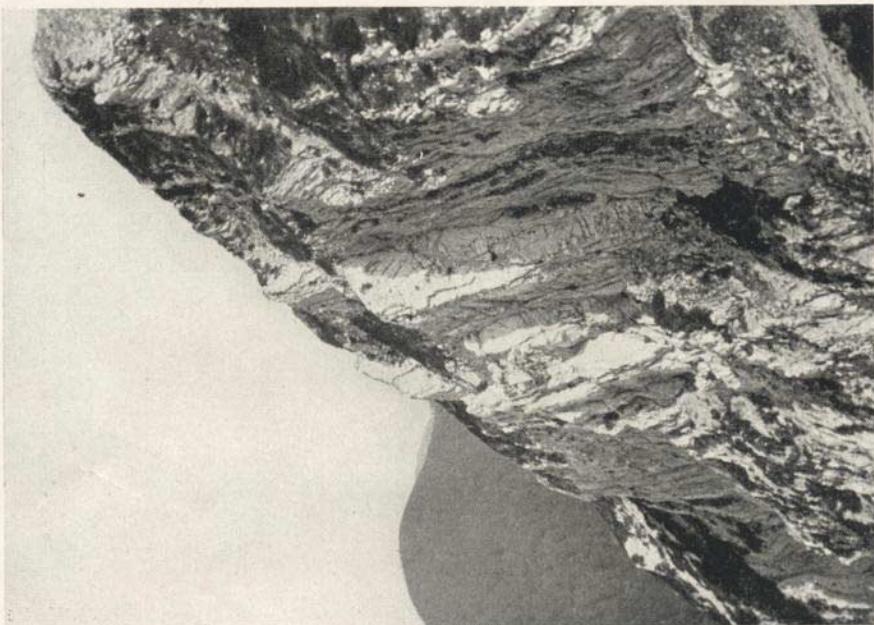

Foto: Dr. I. Krajač

JUŽNI VELEBIT: SJEVERNA STIJENA
VAGANSKOG HRPTA.

Foto: A. Horvat

SAVINJSKE ALPE: GRINTAVEC (2558 m)
POSLIJE OLUJE.

svojim i odrečemo se svojeg pravog narodnog imena? U čitavoj evropskoj literaturi a i u nekriticnoj našoj — senjski su Uskoci zaslugom Venecije ozloglašeni kao pirati (gusari). Zar da i mi to prihvatimo, gdje znamo bolje da su Mleci navaljivali na hrvatske obale, a Uskoci su se branili i nisu išli za tim, da svoju vlast protegnu na Chioggiju ili na lagune. Sve drugo su samo epizode borbe, u kojoj se nisu birala sredstva, a u kojoj su Mleci rabili: vojnu silu i spletku i novac (potkupljivanje) i klevetu, koja je do danas ostala, djelomice i u našoj literaturi.

Mi imamo i jedno domaće piće, koje je u cijeloj Srednjoj Evropi u trgovini poznato pod imenom: Sliowitz ili Slibowitz. Zar da i našu šljivovicu prekrstimo sa robno-tehničkom njemačkom kovanicom zato, što je netko na Eksportnoj Akademiji u inostranstvu prvi put doznao za to piće?

Ako se ne smije u ime znanosti kod nas naš kras zvati krasom, nego tuđim — tobože učenim — izrazom, onda ne smijemo logički da prevedemo našom riječju niti slojeve u njemačkoj geološkoj znanstvenoj nomenklaturi, pa tada moramo i mi u našem jeziku pisati: Wengenerschichten, Karnische Schichten, Jurakalke, Tonschiefer, Kreidekalke. Sve su to znanstveni izrazi geološkog kvaliteta tla, koji n. pr. na Velebitu dolazi. Ako su Nijemci, što je i logično, u svoju znanstvenu literaturu o dinarskom Krasu primili naše izraze za specifične tipične fenomene krasa, koji u nas dolaze do izražaja: dolina, polje, uvala, draga, vrulja — onda ne može biti razloga, da mi od njih primamo natrag pokvaren njihov izraz nastao iz naše narodne riječi o našem narodnom tlu. Isto tako ne možemo natrag primiti za nas krivi nominativ: Doline, niti plural: Poljen ili Uvalas. Špijunki njemškutari za vrijeme austrijskog apsolutizma polovinom prošlog stoljeća a u svojoj naivnoj želji za ponjemčivanjem po svoj prilici su krivi, što u njemačku literaturu nije ušao izraz »kras«, kako su ušli izrazi: dolina, uvala, polje, nego su kovanicom Karst htjeli da se bolje dodvore gospodarima, kad su već morali da prime jednu hrvatsku i slovensku riječ u svoje izvještaje, političke i profesorske.

Idući tako dalje za tudjicama nužna konačna logična posljedica bi bila, da je najbolje napustiti znanstveno pisanje u vlastitom jeziku, kad i tako moraš sve važnije pokvarenim tudicama izraziti: Karst, sistema, direktrisa, Glečer, firn i t. d.!

Kako nemamo dugotrajnu znanstvenu tradiciju, a pojedini profesori učili su iz stranih izvora, to u nas može nastati samo pitanje, da li da rabimo riječ: Kras ili Krš. To je posve drugo pitanje, koje sa uporabom tuđe kovanice Karst nema posla. O tom ima naša znanstvena literatura da odluči. Ako krških fenomena ima izvan

Krasa, t. j. ako je krš širi pojam od kras, onda se specifičniji pojam mora rabiti za specifične fenomene, sa kojima se pokriva. Česi rabe za širi pojam oblik Kras, npr. Moravski Kras. Ako se toga ne držimo, provalit će k nama bujica tudi pogotovo tehničkih i kulturnih riječi, da nam od jezika, a time i od nas samih, ne će ostati niti kamena na kamenu. Pogotovo ćemo unakaziti naš vitki i gipki jezik. Tako dolazimo do strašnog izraza »skaršćenim dolinama« (str. 55. cit. čl.), pa »karsni pojasi« str. 48., »karsna depresija« str. 50. Svakako oblik: zakrašena dolina ili kraški pojasi ne čini nasilja jeziku. Izraz »skaršćen« je uopće nemoguć. Ako je nešto potpalо pod Karst, onda je to pokaršćeno ili zakaršćeno, ali nije: »skaršćeno«, kao satrto, skršeno, slomljeno itd.

Na taj način smo na najboljem putu da u ime znanstvenih obzira uopće izgubimo smisao za naš vlastiti jezik. Svaki jezik bije vječni boj sa susjednim jezicima. To se osobito vidi na granicama. Kulturno, tehnički i ekonomski jači jezici navaljuju, a slabiji se brane. U tom položaju stoji naš jezik kroz preko tisućljeće prema talijanskom i njemačkom jeziku. Svaka prava narodna riječ je obranbena jedinica, svaki prodor tuđice je slabost, koja u zadnjem rezultatu vodi najprije do razvodnjenja jezika, zatim do ubijanja njegova unutarnjeg smisla, logičnosti, opravdanosti, svršishodnosti i životne sposobnosti. Kada jezik izgubi svoju vlastitu unutarnju logiku i strukturu, gubi svoju dušu, i ta se ne da više nanovo udahnuti, jednako kao i nijednom živom biću i njegovoј emanaciji. Čim narod i pojedinci počnu osjećati da jezik ne valja, da nije ni za što, da je nesposobniji i priznato slabiji, odriču ga se i idu onamo, gdje je jezik velik, slavan, gibak, istinit i lijep. Tako to u zadnjoj konsekvensiji vodi i do smrti jezika. To smo mi Hrvati i Slovenci — stojeći kroz valjda petnaest stoljeća na neprestanom udaru zapadnih kulturnih naroda — iskusili od Visokih Tura i Tirola pa do Dunava.

2. Ne »ostrvo«, nego »otok«.

To je po prilici isto što čine i oni, koji (u koliko možemo da slutimo) već valjda blizu dva milenija staro narodno ime »o t o k«, t. j. komad kopna što ga more (voda) optiče, kako je domaće naše pučanstvo kao vlastito narodno tlo logički krstilo, — hoće da pretvore u: o s t r v o, ma da se nikad nije tu ništa ostrvilo; a Rusi i Česi su tu riječ ne imajući mora i otočja u nevolji valjda umjetno stvorili, odakle je dojedrila i k nama i to na more. Divna je gipkost naše prastare muške riječi otok: otočić, otočac, otočina, otočje, poluotok, Majka Božja od Otoka, Otok u Slavoniji. Svuda ta riječ živi i nikada ju ne može glomazno ostrvo bez izrazitog spola stići. Kako bi samo

zvučilo: ostrvac, pa možda ostrvić, pa zar ostrvije i ostrvina (što bi u našem jeziku tako neugodno sjećalo na riječ: strvina)!

Ostrvo srednjeg spola je surovo nasilje na jezik, jer u nas čini se uopće nema originalnog hrvatskog imena otoka srednjeg spola, nego gotovo svi su otoci po svom imenu muškog spola, a ako su ženskog, postali su pregradnjom iz tuđeg jezika (Korčula — Korcyra do XVI. vijeka zvala se i ona Krkar; V. Šišić: Povijest Hrvata str. 452. Šolta je ranije takodjer bila Sulet (Šišić: Povijest Hrvata str. 280). Lastovo je vjerojatno dobilo današnji oblik imena pod tuđim okupacijama kako i danas. Pače i oni otoci, koji nose adjektivno ime su muškog spola: Goli, Dugi, Veli itd. Tako: Krk, Cres, Lošinj, Sušac, Plavnik, Zec, Prvić, Grgur, Rab, Pag, Vir, Maun, Olib, Mulat, Sestrunj, Rivanj, Uljan, Pašman, Ist, Iž, Žut, Kornat, (stari) Žir, Murter, Zlarin, Sulet, Brač, Hvar, Svetac, Vis, Mljet, Šipan, Lopud, Lokrum, i t. d. — sve muškog spola sa vrlo neznatnim iznimkama iz kasnijeg doba.

Riječ »otok« upotrebljava se od 13. vijeka do danas u pisaca po svemu Primorju počevši od Boke Kotorske do Istre, pa i u narodnoj pjesmi iz Bosne i ispravama srpskih kraljeva iz 13. i 14. stoljeća. (Vidi Akad. rječnik pod »otok«, 3); dok za riječ »ostrvo« u značenju: »otok« nema potvrda iz narodnog jezika, nego samo iz pisaca (Vuk, Daničić, Miličević).

U našem narodnom imenovanju po logici jezika i narodnoj instiktivnoj filozofiji na osnovu Zarautstre otok, čini se, znači: kopneni individualitet, koji aktivno trga jedinstvenu cjelinu pasivnog mora (srednjeg neizrazitog spola) onako kako ga i aktivni vjetrovi prisilno oživljaju.

Izraz »Vjenac nizovi« (str. 53 i 50) očito nije najsretnija oznaka, makar da ju Cvijić rabi. Sam g. pisac izlažući svoje mišljenje ispravno kaže da »nose na svojim vrhovima snježni vjenac« (str. 48.)! Vjenac je nužno po svom pojmu okruglast, kakav je i snijeg, koji kruni glavicu. Ne može u isto doba biti dugoljast i neokruglast, kakovi su hrptovi Dinarida, koji dakle ne mogu biti vjenčani nizovi. To bi bili, kad bi se suvisli okruglasti hrptovi nizali jedan do drugoga, što Dinaride nisu. Ime dakle »vjenčni nizovi« za hrptove Dinarida je nasilje na jezik i na faktični terenski oblik. Svejedno je, da li se za takovo imenovanje u pomanjkanju boljeg poznavanja odlučio pok. prof. Cvijić i da li gdje u narodu dugoljastu kosu zovu vjenac, jer vjenac (grč. stephanos, Kranz, couronne) je okruglast. Ne smijemo mudru i logičku, stečenu i historijsku opravdanu diferencijaciju jezika rušiti, suzivati i onemogućivati radi komoditeta ili radi samo djelomičnog poznavanja. U jeziku će se naći geografski pogodan izraz za nizove bila dinarskih, koja se poput lanaca protežu,

a ne savijaju se poput vijenca, niti vijenac po svom smislu može biti istovetan sa tzv. plateau-gorjem. Niz kao vrsta gorja u našem jeziku nije previše sretan izraz, jer su na gorju: visovi, a nizine su dolje, analogno: gori i dolu.

3. Ne »klisura«, nego »ždrijelo«.

Ime *klisura* (str. 50 cit. čl.) za kamenu sutjesku je i opet pars pro toto i nema u našem književnom jeziku pravo da označuje gorske klance, jer klisura znači samo vrst stijene, koja se тамо nalazi. I opet je irelevantno, da li se gdjegdje uslijed turskih provala i gubitka stare diferencijacije u jeziku tako danas imenuje cijeli klanac ili je tako za posljednjih generacija od inteligencije kršten, ili je pokušano uvesti to ime kao isključivo u geografsku literaturu. Kulturna diferencijacija nada sve, kada ju jezik daje i već ima. Ne smijemo umjetno jezik ubijati namećući mu silom primitivnije oblike bez izrazitog specificiranog pojmovnog sadržaja ili istu riječ za dva razna pojmovna sadržaja n. pr. za cjelinu i istu riječ za jedan njen dio. Imat specijalnih narodnih imena, koja znače isključivo ono, za čim se ide, pa im se u duhu jezika može najspecifičnije diferencirani sadržaj opredijeliti. Tu su: prodolje, prodor, provalija, sutjeska, sutinsko, stiske, klanac, tjesnac, tjesno, rasjelina, korito, žlijeb, grlo, ždrijelo, ždrilac-žrelac, procijep, pukotina, (kameni) prosjek, dubodolina, usjek. Riječ »klisura« je grčkog porijekla (*kleissura*, lat. *clausura*). Naš jezik ima za to zgodnu riječ »ždrijelo«, koja dolazi i u Mažuranića: »Na ždrijelo, junak tko je«.

Kojim pravom smije bilo tko ime od petnaest stoljeća, n. pr. Masleničko Ždrilo, Ljubačko Ždrilo, Žrelac itd. mijenjati u Maslinička Klisura, Ljubačka Klisura itd., gdje ono prvo narodno ime točno kaže narav kamenog ždrijela, a sadržaj pojma *klisure* u drugom svom specifičnom smislu moram tek da tražim po najnovijem geografskom udžbeniku. Klisura je po narodnom stijena, koja je visoka, a ne mjeri se u dubinu, kao riječno korito i ždrijelo.

Zašto: dinarska direktira str. 49., kad možemo rabiti: dinarski smjer ili pravac ili crta?

Što znači: jako »voklijsko« vrelo (str. 50). Kako se čini, tiče se vrelo »vaucluse« prema francuskom selu Vaucluse, 28 km istočno od Avignona, gdje nedaleko sela podno grandioznog polukrugog okomitih stijena izvire iz pećine glasovita Fontaine de Vaucluse, izvor Sorgue, koji je opjevao Petrarca. Ime valjda potječe od latinskog *vallis clausa*. Ako je mišljeno na to, onda to nije vrelo »voklijsko«, nego »vokliško« jer je imenica *vaucluse* t. j. vokliz.

Nije Biokova (planina), nego Biokovo. Jednako imena: Rogovo, Oborovo, Rožano (skraćeno od Rožanovo), slično: Rugovo, Vrdovo (brdo na Dinari), Prugovo (kod Klisa), Kijevo (pod Dinarom). Oblik »Biokova« samo u Vukovu rječniku. Svršit će se.

Prof. KARLO BOŠNJAČAK:

ZAGREB

NA NEPOZNATIM I POZNATIM STAZAMA U CRNOJ GORI

(Nastavak.)

Gacko polje.

Samo Gacko, na sjeveroistočnom rubu Gatačkoga polja ispod Lebršnika, lijep je gradić sa kakovih 1500 stanovnika, što pravoslavnih što muslimana. Ovi potonji nastavaju većinom stariji, primitivniji dio mesta, koje se nekada zvalo Metohija, dok su oni prvi više u njegovu novijem, lijepo izgrađenom dijelu. Tu se nalaze i kotarski sud i kotarska oblast i šumarska ispostava, financijalna i žandarmerijska stanica, a dakako i škola. Gatačko ili Gacko polje ugodnije se doima od Nevesinjskoga i ako ovo izgleda veće. Ono je i ubavije i plodnije. Protječe ga ponornica Mušica. Nekako skoro u sredini a ravno na jug od Gackoga ispod brda Velika Greda koči se Kula Fazlagića. Promatramo Gacko polje, a meni se sve i nehotice dižu u duši slike i uspomene iz njegove tužne i krvave prošlosti, pa sve i nehotice šapćem početne stihove iz besmrтne pjesme Mažuranićeve:

Gacko polje lijepo ti si,
Kad u tebi glada ne ima,
Ljuta glada i nevolje ljute!

— — — — —
— — — — —
Smail aga krvav harač kupi
Po Gackome i okolo njega.
Posred polja popeo čadorje,
Pak rasturi haračlije ljute,
Haračlije, izjeli ih vuci!

Pa i izjeli ih. Nema ih više. Ostalo tek krvavo spominjanje na Čor-Safera, na Muju, Hasu, Omera, Jašara, na Mustapu, pouzdana čatu, na hrđu kućku, vojvodu Bauka, na silnoga Smail-agu Čengijića. Izmirili se krst i čalma. Podjednako im danas i lijeganje i ustajanje u brizi za svagdanji kruh.

Od Gacka do Stabanskih koliba.

U jutro na 22. srpnja naš pratilac Milan, točan kao ura, osvane u pet sati s konjima pred hotelom, i mi krenemo nešto prije šest u Autovac, kamo stigosmo u sedam. Vrijeme protiv očekivanja loše. Ne pada doduše, ali je oblačno i neugodno studeno puše. Cilj su nam Stabanske kolibe ispod Kručice, daleke u zračnoj crti od Autovca 17 kilometara, ali u terenu sigurna puta i trideset. On se od Autovca, 957 m, u sjeveroistočnom pravcu preko Mulja i Perušice neprekidno i postepeno diže, da se nad Stubicom, obilazeći Lebršnik i Orlovac s jugozapadne strane, ispne na kakovih 1800 m. Teren je tipičan krški. Goli vapnenac sa po kojom oazicom zeleni. Sav je izložen buri sa Lebršnika, koja nas nemilo povija. Nekada orkanskom snagom navaljuje upravo dušmanski, da se jedva pomicemo. Jedina nam sreća u tom nevremenu, da nam se u Autovcu pridružila Mitra Kandić, planinka baš iz Stabanskih koliba, koja je još jučer sišla u Autovac, da kupi soli i drugih domaćinskih namirnica, pa će danas kući. Taman kao naručena. U društvu s njom bili smo sigurni, da ne ćemo nigdje zastraniti, nego ravno najkraćim putem do našega cilja.

Od Stubičkoga ispona puta već se na sjeveroistoku u magli i kiši, koja je ledena počela sipiti, naziru Kručica i Stabanske kolibe. Čini se da ćemo tamio brzo, ali to se na žalost samo čini. Između našega stajališta i Stabanskih koliba ispriječile se dvije duboke uvale, koje treba obići, i mi umjesto prema sjeveroistoku savijamo oštro na sjeverozapad, da poslije kakovih šest kilometara puta preko Britevca i Ljubotina Ždrijela padnemo na Ljubotinu Lokvu, oko 1700 metara, znamenito čvorište planinskih staza u ovom kraju. Tu se naime sastaju, odnosno ukrštavaju četiri staze. Jedna, kojom smo i mi došli a koja od Ljubotine Lokve vodi u Stubicu sa odvojkom u Orlovac planinu; druga u sjeverozapadnom pravcu kroz Klanac istočnom stranom Kuka na Široko Vrelo pod njim; treća, sjeveroistočna, do Rudinjanskih stanova pod Vlasuljom, i četvrta, u glavnom paralelna sa prvom i sa odvojkom u Smrekovac, jugoistočnim pravcem kroz Bukove Prodoli do Stabanske česme, poviše Velikoga Stabljanskoga jezera, da okrene na sjeveroistok do Stabanskih koliba. Ovo o četiri staze na Ljubotinoj Lokvi brzo je danas napisano a i još brže pročitano, ali nama je onuda, mjestimice i najstrašnijim terenom, valjalo u osam dana i triput prolaziti, da se u terenu, ako i s kartom u rukama, sigurno orijentiramo.

Kiša, koja je oko podne počela padati, biva sve gušća i ledenija a sjevernjak sve ljuće grize. Osjećam hladnoću na koljenima a mom krim i prozeblim rukama jedva držim uzde svoga konja. Temperatura mora da je negdje blizu ništici. A i bilo je tako, jer, kako smo

poslije od pastira čuli, toga je dana na Vlasulji i sniježilo. Ja i pratilac Milan još kako tako, mi smo dobro u vunu obućeni, ali moj drug dr. K., obućen u lagano ljetno turističko odijelo i planinka Mitra, isto slabo obućena, tek u košulji i nekoj laganoj anteriji, jer je jučer bilo toplo, kada je od Stabanskih stanova pošla u Autovac, prokisli, pomodrili od zime i dršću unatoč napornom putu. Gledam, gdje bi se mogli skloniti pa da ih obučemo, da ne bi još i zdravljem stradali. U neke nekavice stignemo do jednog malog bukvika poviše Ljubotina Ždrijela. Tu dadem otvoriti dva »arara« — široke i duboke samske vunene vreće — odakle izvadim za Mitru vuneni »sweater« i poučim ju, kako će ga preko glave navući, a dru K. skinem sa sebe svoj »impermeabile« kaput, dok sam obućem jedan drugi, teži, jer jašem pa mi je potrebniji nego njemu, koji junački pješači. Tu pod bukvama sve onako na vjetru i kiši i stojećke malo i založismo, jer još od jutros nismo ništa okusili. Gučnemo i kap šljivovice, pa u boljem stanju pouzdanije zađemo u i niz Ljubotino Ždrijelo, da se spustimo na Ljubotinu Lokvu.

Praćeni vjetrom i kišom svrćemo pod Mitrinim vodstvom u Bučkove Prodoli. Neprestano izgleđemo Stabanske kolibe i zapitkujemo Mitru, hoćemo li tamo skoro: »Sad čemo«, — odgovara ona. Nije daleko! Ali nama se teški i vrletni put otegnuo u beskonačnost pa zasutimo i svaki se mrk i neraspoložen bavi sobom i svojim mislima. I tako Mitrini »sad čemo« i »nije daleko« tješili naš sve do četiri sata poslije podne, kada konačno stadosmo pred njezinom kolibom, gdje nas srdačno i veselo pozdravi njezin muž Maksim Kandić.

Konak u kolibi.

Stabanskih koliba, 1600—1700 m, ima u Kručićini svega pet, šest, na daleko jedna od druge razbacanih. Nešto su solidnije građene nego što ih inače susrećemo po crnogorskim planinama. Bit će tomu razlog, što su im vlasnici bliže pa ih laglje opravljuju i u boljem redu drže. Samo mjesto Stabna leže neposredno pod samom Kručićinom. Naš domaćina Maksim ima ih dapače dvije, veću i manju, u koju je posljednju toga dana sklonio jaganjce da ih spasi od nevremena. Drugačije ona bi bila naša palača. Sutradan jutrom sagnali te jaganjce dapače sa planine dolje do samih Stabana, da od studeni ne uginu. Takovim nas je eto nevremenom a u drugoj polovici srpnja pozdravila Kručićina.

Mi onako pokisli i promrzli, lako se je doviti, sa kakovim smo veseljem posjedali oko toplog Maksimova ognjišta u većoj kolibi, gdje su nam domaći najpripravnije ustupili ponajbolja mjesta, da nas odmah podvore kavom i toplim mljekom. Tu nam na večer prire-

dili i ležaje za noć. O podizanju čatora vani nema ni govora, jer orkanski sjevernjak ne popušta. Gudio on svoju vuču pjesmu kroz čitavu noć. Nama na priličnom a topлом logu kraj vatre ugodno je i voljko, kako može biti samo onomu, koji nakon devetsatnog dnevnog, napornog i teškog »marša« ima u ledenoj i burnoj noći siguran krov nad glavom. Protežemo se na ležaju i meškoljimo. Podilaze nas kao neki mravci. S početka mislimo: krv je, umor, dok se ne dosjetimo jadu. Nisu to ni krv, ni umor nego tisuće onih sitnih, crnih, grbavih i vitkonogih stvorenja, od kojih i samo jedno može u očaj natjerati damu od društva, samo jedno podići sa ležaja a na svojim grbavim leđima i najgojaznijeg junaka, kada mu se zavuče pod krsta i pošteno se otisne svojim tankim nožicama. Buhe, bušice su to, koje su se poradi studeni u brigadama i divizijama zavukle u topli pepeo, da odande sve onako prašnjave i zamazane krvnički navale na nas, zagrebačku gospodu. Bit će da im se bolje dopali novi stanodavci! Moj supatnik dr. K., valjda osobito sladak, borio se s njima još desetak dana kasnije. Nikako da ga ostave! Nauk: Nikada za hladna vremena ne sjedaj i ne lezi po pastirskim kolibama preblizu vatri, tik uz samo ognjište.

U jutro prestala donekle kiša, ali ne i vjetar. Hladan i leden puše neprekidno. Magle i oblaci zavili sve vrhunce pa i najbližu okolinu. Vlažno, gnjilo. Vidik nikakav. Ne može se ispod krova nikuda. Sjedimo oko vatre u kolibi i u svim varijantama pitamo Maksima, što misli, hoće li se i kada li će se razvedriti. A Maksim? Izlazi iz kolibe, mudro diže glavu, pogleda po oblačnom nebu, okreće se prema u oblake zamotanoj Vlasulji, jer ona za ovaj kraj vrijedi kao »babin kut« i vremenski »budžak« i pitijski odgovara. Ovako i onako, da ostanemo baš tako pametni, kako smo bili i prije. Oko podne ipak popustio vjetar, prestala kiša i kao da bi se mogao za sutra načinuti dan. Mi odmah oživili, pogotovo kada se kasnije i sunce iza oblaka počelo igrati »žmirke« i kada se na jugu, tamo preko potoka Vrbnice, pokazali proplanci Golije planine. Izišli s Maksimom na jedan kuk ispod Suvovorha. Maksim veli, da mu je ime nastalo od Suvovorh, jer mu je glavica gola i suha, dok je susjednom vrhu zelena.

Generalna karta i planinski radio.

Ali ovdje nam valja zastati i malo se pozabaviti generalnom kartom. Pogledamo li na nju i nađemo li stabanske kolibe, vidimo, da je onaj planinski sklop označen imenom Kručićina. Pogledamo li još bolje, to ćemo u Kručićini naći dva vrha, sjeverni i južni, koji oba nose isto ime Kručica. Sjevernoj je Kručici nave-

dena na karti visina sa 2142 m a južnoj Kručici sa 2015 m. Ove dvije Kručice samo su na zabunu planinaru u orientaciji, kako su bile i nama, i zato je od najveće važnosti za golu i suhu južnu glavicu Maksimovo ime Suvovor i tako ju treba odsele i zvati, dok staro ime Kručica neka ostane sjevernoj i zelenoj, onoj od 2142 m nadmorske visine. I time je uklonjena svaka dvomislenost i zabuna. Da nije ništa drugo, već poradi ovoga nije mi žao, što sam ovamo došao.

S onoga dakle kuka pod Suvovorom duboko dolje pod nama zagledasmo sama Stabna i njihove padine. Visinska razlika između našega stajališta i Stabna bit će kakovih 500 do 600 metara i čitav Stabanski kraj sa svojim obrađenim plohamama protegнуo se pod nama kao na dlanu. Divan, skoro okomit, vrtoglav pogled. I s ove visine i u tolikoj udaljenosti upravo je začudno kakovom se je lakoćom Maksim razgovarao sa štabanskim pastirima duboko dolje ispod nas. Što su mu odgovarali mi nismo mogli razumjeti, tek smo razabilali, da je ljudski glas, ali on ih je i čuo i dobro razumio kao i oni njega. Razgovor se vodio o jutros sagnanim jagancima u Stabna. Podemo potom uz same strane Suvovora, da prije mraka još malo i biljarimo. Ništa osobito. Tješimo se, bit će sutra na Biockim Gredama bolje.

Nastavit će se.

DUŠAN JAKŠIĆ:

ZAGREB

KROZ VISOKE TURE I ÖTZTALSKE ALPE

Kao da sam se ogriješio o neko nepisano pravilo, predbacivao sam sebi, što minulog ljeta nisam proveo svoj dopust u Alpama, već sam bio udario na sjever u daleku Skandinaviju. Opravdavao sam se time, što gotovo nema čovjeka, kojega ne bi sjever privlačio svojom mistikom. Ponoćno sunce, siva mora, tajanstveni fjordovi i još mnoge druge, nama tako strane pojave silile su me, da jednom odem i onamo, otkuda sam se vratio s toliko dubokih dojmova, što su dovoljni da ispune cijedan čovječji život. Ipak, usprkos svim krasotama, što sam ih na tom nezaboravnom putovanju vidio, mnogo sam mislio na Alpe. Još jedamput došao sam do uvjerenja da je u meni jači alpinist, negoli putnik-turist. Prokrstario sam Evropu i vidiо mnoge divne gradove i prirodne ljepote, no ipak sam se svagdje osjećao samo kao gost. Samo u Alpama osjećam se domaćin, bez obzira na slučajne granične stupiće, što tako smiješno djeluju među onim gorskim divovima. Zato sam odlučio da dojdućeg ljeta, po starom običaju, krenem opet u Alpe.

Joco, moj drug na putu po Skandinaviji, obećao je da će mi se do godine opet priključiti. Kad se bližalo ljetu, nabavio si je potpunu planinarsku opremu za visoke uspone i samo čekao da izjavim kuda ćemo. Trebao je još da pade Dražen, pa je tako društvo bilo složeno. Odlučeno je da krenemo u Visoke Ture i Ötzalske Alpe. Odjedam-put počeo je Dražen da onako iz daleka spominje Dolomite. Kako su najljepše stvari u Dolomitima izrazite penjačke partie, a Dražen nije baš oduševljeni pristaša ove vrste planinarstva, nisam nikako razumijevao: otkud vjetar duva. Doskora se objasnilo i to. Naša drugarica Nevenka, koja je lani počela planinariti, živo se zanimala za naš program i priželjkivala, da pade s nama. Kako je uvijek sanjala o Dolomitima, pokušavala je preko Dražena da nas svrati onamo pa da i ona krene s nama. Kada sam to saznao, nisam bio baš suviše oduševljen, jer nisam navikao, da na ozbiljnije ture polazim sa ženskom glavom. Prije svega preporučio sam Nevenki, da mora izvesti nekoliko trening-tura, a drugo ogradio sam se protiv t. zv. kavalirštine na turi, jer ako već moram biti vodič, ono nosač ne kanim da budem. Ona je sve to prihvatile, obvezavši se na »disciplinu«, i tako smo konačno 18. VIII. krenuli na put. U posljednji momenat bio je Joco zapriječen, pa smo tako u troje otputovali preko Jesenica do Dölsacha i otuda autobusom preko Heiligenbluta na Glocknerhaus (2143 m), kuda smo stigli taj isti dan uveče.

Pretekli smo zoru, pa smo još po mrkloj noći krenuli sa Glocknerhausa prama Kaiser Franz Josef Haus 2422 m, pored koje smo prošli oko pola pet u jutro i sašli na ledenjak Pastercu. Tu smo nešto založili i produžili preko Pasterce te na protivnoj strani po serpentinama na Hoffmannov ledenjak i konačno oko 10 sati prije podne stigli smo na Erzherzog Johannhütte 3465 m. Slijedećeg jutra uspeli smo se preko Kleinglocknera (3764 m) na vrh Grossglocknera (3798 m).

Uprošlom broju ovoga lista izšao je opširan i lijep članak Dra. A. Špilera o Grossglockneru, pa je stoga suvišno da detaljnije o njemu pišem, te ću zato odmah preći na

Grossvenediger 3660 m.

Iz Kalsa (1322 m) pošli smo autobusom preko Unt. Hubena u Windisch Matrei (975 m), kuda smo stigli u mrak 21. VIII. Tu smo prenoćili i drugo jutro u pola sedam krenuli uz Tauern-Bach do Grubena, gdje smo zakrenuli u Prossnitz-Tal. Iza 10 sati prije podne stigli smo do Mitteldorfalpe i tu smo se podulje odmarali napivši se svježeg mlijeka. Produžili smo uz Prossnitz-Bach prostranim alpskim pašnjacima, gdje pase na stotine goveda plemenite pasmine.

Kratkotrajno je ljeto u tim visinama, pa sva ta stada kao da žure da se naužiju bujne i sočne paše, što sigurno može da zadovolji i ponajvećeg gurmana među njima. Zveka klepaka slijevala se u umilne akorde, što tako umirujući djeluju na trudnoga putnika...

Nevenka se veoma hrabro ponijela na dosadanju putu. Na Grossglockneru bila je prvi put u životu, na ledenjaku prvi put je stavila dereze na noge i vezala se na uže. Unatoč svemu tomu nisam nikada trebao postajkivati radi nje, jer je i najopasnija mjesta prolazila mirno i sabrano i to sve sa svojom teškom uprtnjačom. Na običnim putovima bila mi je uvijek za petama ili preda mnom. Sada je međutim nakon onog »zdravljačkog« alpskog ručka počela zastajati, a s njome i Dražen. Mislio sam da je umorna, pa sam je na jednom mjestu sačekao. Tu mi Dražen reče da joj je zlo. Htio sam joj ponijeti uprtnjaču, no ona mi nije dala; rekla je da joj je već bolje. Bilo joj je draga da sam do sada bio zadovoljan s njome, pa si nije htjela kvariti ugled. Kako sam se još kod kuće ogradio od kavalirštine, rastumačio sam joj da u ovom slučaju to ne bi bila nikakova kurtoazija, već drugarska dužnost; no ona je tvrdokorno ostala pri tome, da joj je bolje i dalje junački ponijela svoj teret. Kasnije sam opazio da se zaista oporavila, pa smo podno Höhe Achsel (3118 m) energično grabilo prama Badenerhütte (2620 m), kuda smo stigli u pola tri poslije podne. Ova kuća je jedna od rijetko ukusnih planinarskih domova, a sagrađena je na rubu Prossnitz Kees.

Prije nekoliko godina uspeo sam se na Grossvenediger preko Pragerhütte, pa sam ovaj put mislio da za promjenu udarim preko Defreggerhütte. Kako put do te kuće vodi isključivo po ledenjacima, nad koje se nadvila gusta magla, te bi orientacija bila gotovo nemoguća, to sam odlučio, da ne gubimo vrijeme. U 4 sata popodne uputili smo se prema Pragerhütte. Za sat prošli smo Löbben Thörl (2767 m) i spustili se na Schlatten Kees, koji smo pregazili i na protivnoj strani uspeli se do Alte Pragerhütte (2481 m), pored koje smo prošli u pola sedam, a na Neue Pragerhütte (2805 m) stigli smo opet za sat u pola osam uveče. Doskora legli smo zadovoljni na počinak.

Od Prager Hütte na vrh Gr. Venedigera i silazak u Krimml.

23. VIII. bili smo već prije četiri sata u jutro na nogama. Vani je bila gusta magla, pa sam pričekao, dok je otišlo nekoliko partijs s vodičima, da nam njihove stope posluže kao vođ, jer bih se u onoj magli teško snašao i ako sam taj put već jednom prošao. Blizu pet sati krenuli smo od kuće i nakon četvrt sata pričvrstili smo dereze i vezali se na uže; Nevenku sam navezao iza sebe, a Dražen

je išao treći. Doskora smo se našli sred ledene pustoši i da nije bilo tragova vodiča, koji su tuda prošli po bogzna koji put, ne bi se mogli snaći u gustoj neprozirnoj magli, što nam je stalno sužavala vidokraug na nekoliko metara oko nas. Iza 7 sati u jutro prepoznao sam neke detalje u pejsažu i video da se bližamo vrhu, na koji smo u 8 sati konačno stigli. Vjetar je nemilosrdno duvao, pa se zato nismo dugo zadržavali, već smo počeli silaziti. Izmedju Gr. i Kl. Venedigera (3481 m) te preko Ob. Sulzbach-Keesa sišli na Kürsingherhütte (2558 m), kuda smo stigli iza 10 sati prije podne. Ostatak dana proveli smo u kući, a drugo jutro u pola osam uputili smo se prema Krimlu. Vrijeme se raščistilo pa su magle oblijetale samo oko vrhnaca. G. Venediger pokazivao se kroz maglu od vremena do vremena, i Dražen je nestrpljivo vrebao zgodu, da ga snimi. Prošli smo Ob. Sulzbach-Kees i nad Krimmler-Thörlom uspeli smo se na Gamsspitzel (2895 m). U 1 sat o podne bili smo u Warnsdorferhütte (2430 m), gdje smo proveli nekoliko ugodnih sati.

Tu smo upoznali jednog starog njemačkog turista, koji nam je u superlativima pričao o našem Jadranu i jeftinom dalmatinskom vinu. Ispred kuće divili smo se impozantnoj stijeni znamenite Dreiherrn Spitze (3505 m) i razdrtom Krimmler-Keesu podno nje. U pola pet popodne spustili smo se u Krimmler Tal do Tauernhausa (1631 m), kuda smo stigli u 7 sati na večer. Ovdje smo prenoćili i 25. VIII. u deset sati prije podne produžili dolinom do znamenitih Krimmler Wasserfälle (1456 m). Pored impozantnih slapova spustili smo se u Krimml, kuda smo stigli u 1 sat o podne.

Iz Krimmla do Venta u Ötzalskim Alpama.

U 4 sata popodne krenuli smo iz Krimmla prema Zell am Ziller; usput smo se uspeli na Gerlosplatte (1698 m) i spustili se u dolinu. Počelo se već mračiti, kada smo doznali od jednog seljaka, da do Zella trebamo još 4 sata, dakle još toliko koliko smo već bili na putu. U 8 sati na večer stigli smo tek u Gerlos, gdje smo i prenoćili.

Drugo jutro u pola sedam produžili smo cestom do Zell am Ziller (575 m), kuda smo stigli za nepuna tri sata. Odavle smo krenuli vla-kom pa smo preko Jenbacha i Innsbrucka otputovali do stanice Ötztal, gdje smo u 4 s. po podne sjeli u autobus i odvezli se do Zwieselsteina (1472 m). Tu smo i prenoćili. 27. VIII. u 8 sati u jutro uputili smo se kroz Venter-Tal u Vent (1893), kamo smo dospjeli u podne.

Wildspitze (3774 m).

Iz Venta uspeli smo se još istog popodneva na Breslauerhütte (2848 m). Za taj uspon trebali smo $2\frac{1}{4}$ sata. U ovoj kući nevjerojatno

je velik posjet planinara. Prvi put sam tu doživio, da planinarska kuća imade vratara, koji sjedi u svojoj kabini na ulazu i dijeli doznačnice za ležaje. Kod večere zainteresirala su se četvorica nadobudnih planinara za nas. Bili su dobrano opaljeni od sunca i neobrijani, po čemu je Nevenka zaključila da su to prvoklasni alpinisti. Mi smo razgovarali u našem jeziku, pa su mislili da smo Česi. Kada su saznali da kanimo bez vodiča na Wildspitze, počele su padati koje-kakve ironične primjedbe na naš račun, no mi se nismo mnogo uzrujavali, već smo se mirni i nesmetani oko 9 sati povukli na naše ležaje.

28. VIII. u 5 s. u jutro navezali smo se na uže pred kućom, uspeli se na Mitterkar Ferner pa njime prosljedili do pod Mitterkarjoch. Zaledena i veoma nagnuta stijena što vodi na sedlo pružila nam je prvi i jedini nešto ozbiljniji otpor na ovom usponu. Iza sedla (3463 m) ukazao nam se sjeverni i južni vrh Wildspitze. Podno njih prešli smo Taschach-Ferner i latili se oštrog sjevernog grebena, da njime dohvativmo sjeverni vrh (3774 m). Dalje eksponiranim uzanim grebenom na južni vrh (3769), kuda smo stigli u 8 sati u jutro. Wildspitze je najviši vrh Ötzalskih Alpa, a ujedno je drugi vrh po visini u Austriji. Pogled s vrha obuhvaća sve Öztalske Alpe, a preko njih još mnoge druge skupine i nebrojene vrhunce. Naročito mi je ostao u sjećanju pogled na impozantni Weisskugel (3746 m).

Na vrhu smo ostali preko jednog sata, pa smo onda počeli silaziti. Kako smo imali dereze, mogli smo niz zaledenu stijenu Mitterkarjocha prilično brzo da se spuštamo. Najprije sam osiguravao Dražena na duljinu užeta, a Nevenku sam držao na svega metar udaljenosti. Kada smo bili sred stijene, odjedared se našla više nas četvorica podrugljivaca od sinoć te nesmiljeno počeše da ruše kamenje. Nije bilo kuda da se sklonimo, te je postojala opasnost da nas odozgo jednostavno pobiju s kamenjem. U naglosti nisam se sjetio koje jače njemačke riječi i okrenuo sam da ih po naški izgrdim. To je očito koristilo, jer su doviknuli da će ostati da stoje na mjestu, dok mi ne siđemo na ledenjak. Kad smo bili van dohvata kamenja, sjeli smo i promatrali onu četvoricu kako se gombaju. Stvar je bila u tome da su oni krenuli bez dereza, i zato ih je taj silaz stajao grdne muke. Nismo mogli dočekati dok siđu, već smo se uputili do kuće, kamo smo stigli u 11 sati prije podne. Tek nakon dva sata stigla su i ona četvorica. Nisam se mogao svladati, a da im se ne odužim za sinoćne omalovažavanje. Rekao sam im otprilike ovo: »Ako želite poduzimati ozbiljnije ture u Alpama, morate si, gospodo, nabaviti dereze, što se običavaju stavljati na cipele!«

Fluchtkogel (3514 m).

Poslije tri sata popodne krenuli smo do Brandenburgerhaus, odakle smo sutradan namjeravali osvojiti Weisskugel. Dražen je bio energično protiv ove osnove, jer su mu neki turisti rekli, da bez vodiča nikako ne krećemo na tu turu. Na putu je Dražen daleko zao-stajao, jer se loše osjećao, pa smo taj dan stigli samo do Vernagt-hütte (2766 m), i tu smo prenoćili. Tako je uspon na Weisskugel propao, jer nam je vrijeme bilo odmijereno a mi smo kanili još na Similaun.

Slijedećega jutra (29. VIII.) krenuli smo u 6 sati preko Guslar-fernera na Guslarjoch (3325 m), kamo smo stigli za dva sata. Ledenjak je dovde bio vrlo loš, jer su se gotovo sví mostovi preko pukotina urušili, pa je trebalo pukotine ili obilaziti ili tražiti nove prelaze. Dan prije nestala su baš ovdje dvojica holandijskih turista. Više je nego sigurno da su našli smrt u kojoj pukotini ledenjaka. Koliko mi je poznato, nisu nikada pronađeni.

Na sedlu smo ostavili naše uprtnjače i popeli se na vrh Fluchtkogela. Uspon sa sedla posve je lagan, a razgled s vrha je vrlo zahvalan. Vratili smo se po uprtnjače i produžili preko Kesselwandfernera na Brandenburgerhaus (3290 m), gdje sam sa zavišću promatrao partije, što su se vraćale sa Weisskugela.

Similaun (3607 m).

Istog dana u dva sata po podne krenuli smo sa Brandenburgerhausa niz Kesselwandfernera na Hochjochhospitz (2486 m) i odavle uspeli smo se cijelom dužinom Hochjochfernera na Rifugio Bella Vista (2728 m). Ovamo smo stigli u 7 sati na večer. Onako mizerne kuće nisam skoro vido, a što se tiče »Schöne Aussicht«, a tome zaista ni govora! Nesamo da se odavle ne pruža odabran razgled, kako bi čovjek zaključio po pretenzivnom nazivu kuće, već tako reći uopće nema nikakvog vidika. Svakako treba priznati, da je ovaj naslov vanredan trik, da se primami što više turista. Siromah Dražen grđno je stradao zbog toga, što je silio da na svaki način dođemo na ovu kuću. Naročito Nevenka, a pomalo i ja, podrugljivo smo se raspitivali za taj lijepi vidik. Kuća je već na talijanskom teritoriju, no pogranična straža dozvoljava pristup svakome bez ikakovih formalnosti ili teškoča.

30. VIII. u 6 sati u jutro pošli smo na naš posljednji uspon. Od kuće smo krenuli nešto niz Hochjochfernera, sa kojeg smo se onda uspeli na kotu 3143 m, pa preko Kreuz-fernera na Hauslabjoch (3.300 m) i dalje na Similaunhütte (3017), kuda smo stigli u pola deset prije podne. Ova je kuća također sada na talijanskom teritoriju.

Uzeli smo samo jednu uprtnjaču i u njoj nešto sitnica i uputili se prema Similaunu. Dražen je negdje dočuo ili čitao da ćemo blizu vrha naići na jedno teško mjesto. Ali se međutim ova njegova nagađanja pokazala neispravna, jer zaista o kakvima teškoćama nije bilo ni govora, osim što se oprezno valja čuvati pukotina u ledenjaku. Na vrh smo se popeli za sat i po. Vidik je bio vrlo slab, jer su oblaci ležali dosta nisko. Ipak je Draženu uspjelo da uhvati nekoliko snimaka, pa smo se nakon toga vratili u kuću. Naš silaz trajao je ciglih 35 minuta.

Poslije podne sišli smo niz Niederjochferner na Sammoarhütte (2525 m) i dalje dolinom u Vent, a odavle još istu večer u Zwieselstein.

Ondje smo po drugi put noćili, a sutradan odvezli smo se autobusom na stanicu Ötztal i željeznicom u Bregenz na Bodenseeu, gdje smo se sastali sa Jocom, koji je kasnije krenuo na dopust.

Tako smo u dvije sedmice prošli kroz Visoke Ture i Ötztalske Alpe. Usprkos slabijeg vremena, što nas je većinom pratilo, mi smo vedri i radosni ostavili planine i njihove ponosne stijene i vrhove, a u srcu ponijeli novih divnih i neizbrisivih uspomena.

ANĐELA HORVAT:

ZAGREB

U OLUJI NA NAŠIM ALPAMA

... I neprozirni plaštevi oblaka neprestano su se raskidali i sastavljadi pred našim očima. Tu dragu igru oni trajno opetuju bez obzira na to, da li je tko gleda i uživa u njoj ili ne. A ta brza igra oblaka sjeća na nestalnost, kojoj smo svi mi smrtnici podvrgnuti, na tako snažan način, da joj ne nalazim jačega primjera.

Uzdizali smo se iz divne kotline Frischauftca doma. Biserne kaplje rose rušili su u pijesak i travu jednakobezobzirno koraci profesora S. kao i sestrini i moji. Rododendronove grančice su pokazivale negodovanje i kod najmanjeg dodira. Lišene blistavih kapi umirivale su se tek iza duljeg njihanja. Grančice su poprimale oporij i ozbiljniji izgled, jer su se valjda ljudile, što se diralo u njih...

Bilo je još rano. Sunce nas je milovalo samo po koji časak. Od Mrzle Gore, koja mnogim oštrim tornjićima upućuje u visine, dolazio je vjetar u jakim mla-zovima. Tamo se nagomilalo glavno skladište vodenih para. Za čas je čitava dolina, naš »Gavarnie«, poprimila izgled golemog kotla, iz kojeg se dizala para u vis.

Nas se troje dotle popelo ključevima do prelaza Turskoga žljeba. Još smo nejasno razabirali dozivanje lovaca, koji su dalekozorima motrili pomicanje divokozu. Okretali smo se pravcem prekrasne Logarske doline, ali ni traga njezinim čarima. Ispod debelih pokrivača razvučenih oblaka izvirivale su znatiželjno Grožiška, Ojstrica i Planjava, osvijetljene slabim sunčanim sjajem. S druge je strane Mrzla Gora poprimila hladni gotovo grozni izražaj i nagoviještala žestoki boj.

Mrčilo se sve više, no kiše još nije bilo. Zapravo je bilo vrlo ugodno hodati zrakom bez zapare. Prve klinove smo minuli. Pogled nam se sasvim zatvorio.

Bili smo u čuvenom ždrijelu Turskoga žljeba, koji je nedavno progutao jednu mladu poletnu žrtvu. Najopasniji dio osigurali su sinovi planina na taj način, što su u okomit stijenu Rinke zabilje dvostrukе klinove od pola metra u vodoravnom položaju. Taj prelaz, koji je dobrano dug, nije mi se činio ni najmanje strašnim. Tu čovjeka obuzme samo velika zahvalnost za požrtvovnost onih ljudi, koji su taj teški i nespretni materijal donijeli ovamo i upotrijebili ga u plemenitu svrhu osiguranja puta. Da je još pomoćno željezno uže, koje služi kao pomoć rukama, jače napeto, osjećala bih se bila isto tako sigurno kao u našoj Ilici. Dubina, koja se crnila pod nama, nije me smetala. Sa znatiželjom smo sve troje promatrali silne gromade staroga snijega, koji se naslagao s druge strane prelaza. Crne brazde, koje su predstavljale miliarde oborenih čestica iz zraka, pokazivale su nam jasno kojih petnaest naslagi.

Najinteresantniji dio puta, koji čini Turski žljeb »strašilom«, prošli smo sretno. Stali smo pred okomitom zaledenom stijenom, visokom oko dva do tri metra. To je bila glavna zapreka našega puta. Ako nju svladamo, slobodan nam je put, i ne treba nam se vraćati u Okrešelj. Dolje su nas dan prije baš parodi te glatke plohe odvraćali, neka ne idemo gore. To više nam se put milio!

Par udaraca cepinom o led učinio je tu plohu podesnom, da se g. profesor mogao popeti gore. Povukao je s pomoću cepina sve tri uprtnjače; a i mi dvije smo na lagani način svladale tu zapreku bez potrebnih sredstava za penjanje.

Već je minulo nekoliko sati, što smo ostavili prijaznu kuću na Okrešlju. Trebalo je proslaviti pobedu nad glatkim plohom... Uprtnjače su nam pružile zalogaja, koji su dostojni triumfa. Pa na turu se nosi samo ono, što čovjeka doista krije i što mu prija! Gosp. profesoru se prohtjelo sardina. I već ih je u mislima mirisao, ali ključa nigdje. Kutija je stajala na kamenu kao zagonetka. Čime da se otvorи? Dosjetila sam se, da je čovječanstvo prošlo na svojem razvoju civilizacije i kameni doba. S pomoću jednoga šiljatog i jednoga tupog kamena oslobođila sam ribice iz tame. Prijale su dvostruko, jer se do njih došlo mukom i promišljanjem.

Povrh prelaza dočekali su nas »nevarni poti«. Tri koraka naprijed, a dva natrag! Sipine su se vrlo neuljedno vladale. Jednom sam se prilikom s njima cdvezla oko 20 metara niz strminu. Nogama sam načinila širok luk, čvrsto sam ih zarinula u pijesak gotova do koljena i na taj način sjajno održala ravnotežu.

Kad smo stigli na točku, s koje bi se imala vidjeti divna panorama, vidjeli smo jedva prst pred nosom zbog guste magle. Lutali smo bez markacije kamenim morem. Stopala su bila u neprestanoj opasnosti da će zapeti u kakovu nepredviđenu pukotinu. Iznenada smo uočili pred sobom veliko crveno oko, koje je vodilo na Sleme. Pogledali smo što o tom veli Badjura. Crni trokut! No to je još uvijek dobro, jer nema uza nj uskličnika. Ni časak nijesmo okljevali. Da vidimo i to. Iako se nad nama sve više mračilo, mi smo bili raspoloženi za ovakvu pustolovinu.

Za našim ledima ostao je u gustoj magli sam kamen. Ko u priči se iznenađa pojavila velika izmjena. Kroz magluštinu smo naslućivali veliki zeleni sag trave po strmim ledima Slemena. Tu kao da su usjećene stepenice, koje dižu hod svakoga koraka do pola metra. Tako su velike, da u njih upravo udobno sjeda planinarska cipela. Najednom se magla rasteplila takovom brzinom, kao da ju je kakvi magičar imao u vlasti, ali samo na tako dugu, da smo mogli spoznati naš položaj. Tu pristaje samo jedan izraz: zajašili smo na krov Slemena. S lijeva alpska bašča, puna svježe trave, iz koje proviruje cvijeće, s desna glatke ploče pod 60° naslagane kao da su klesane i pomno tamo rukom smještene. S desne

GROSSVENEDIGER (3660 m).

Foto: Fr. Draženović

FLUCHTKOGEL (3514 m).

Foto: Fr. Draženović

Foto: Fr. Draženović

WILDSPITZE (3774 m).

Foto: Fr. Draženović

POGLED SA WILDSPITZE.

je strane bilo toliko zelenila, koliko po prilici izbjiga čuperaka trave između kamenih ploča kaldrme, koja malo služi.

I prije nego nas je magla svojim vlažnim ogrtačem zaogrnila, mi smo već okusili spust niz strminu od 60°. Željezno uže je pomoglo, te nijesmo zadobili nijedne ogrebotinje.

Kad smo sa sigurna mjesta svrnuli očima na sedlo Slemena, opet je carevala nad njim siva magla. Dugo smo hodali sve troje jedno za drugim bez riječi. Dolgi Hrbet se pred nama protegao u beskonačnost. Nijesmo imali pojma, kako izgleda naša okolina. Jedva su se vidjele okovane, zubate pete onoga, što je išao naprijed. Kad smo konačno našli svršetak Dolgoga Hrpta i skrenuli prema Mlinarskome sedlu, dugotrajanu tišinu prekinuo je mukli tutanj iz doline. Mlin, sedlom htjeli smo krenuti na vrh Grintavca (2558 m.).

Za par časaka krupna nas je kiša više nego blagoslivljala. Vodeni prutići su se pretvarali vrlo bučno u točku na našim glavama. Doskora se s kišom po-miješalo debelo zrnje tuče, koje je tako odzvanjalo s naših lubanja, da se Bože prosti čulo kao da pada na prazne kutije. Strijele su burno razgovarale nad našim glavama. Kano da su držale zbor, kako da ova tri drzovita putnika unište. Cepin je podalje ležao zakopan u snijegu, dok smo se mi sve troje sklonili pod jednu stijenu. No s nje su čitavi žljebići curili nama za vrat, pa ovdje nije bilo opstati. Zaključili smo da se ne smijemo obazirati na zbor, koji je bivao sve bur-niji povrh nas, nego da ćemo usprkos bijesu gromova jurišati Mlinarskim sedlom na Grintavec. Kamene gromade su od vlage potamnjele, te je sve izgledalo su-morno. Sve je oko nas suzilo, sve je imalo plačljiv izgled. Samo su naši kaputi pili i bibrili se od zadovoljstva. To smo dobro sjećali, jer nam se odjeća doskora učinila vrlo teškom.

Koju stotinu metara od nas udarilo je u tlo. Jaki sjaj zasljenjepio nam je oči. Zrakom se proložila silna lomljava. Svaki udarac, koji je slijedio, vraćala nam je jeka, te je izgledalo da podjednako grmi i treska. Sve ovako uz kišu, tuču i gromove doverali smo se do ruba, koji je otvoren prema Jezerskom. Tu nas je dočekala hladna bura. Jačina, kojom je pirila u nas bila je, mislim, prilična, dok smo našli za potrebno da prilegnemo uz mokre stijene i da početvorke napredujemo. Gromovi su se već sve rjeđe javljali. Kada već nisu treskali u našoj ne-posrednoj blizini, padavine su se iznenada pretvorile u bijele šestokrake zvjezdice. I mi smo se u tom božićnjem raspoloženju šćućurili u jedan zakutak da pribereemo snage gutljajem konjaka i zalogajem čokolade. Čokolada nam je tako promrzla da nijesmo ni osjećali pravi tek. I to smo doživjeli u ljetu. Pa da nije naša domovina divna u svojoj raznolikosti?! S jedne strane vječno ljetno, a s druge hladnoća, dà sjećanj usred kolovoza. Uvijek imamo izbor po volji.

Ugodno smo se iznenadili, kad smo kojih desetak metara povrh našeg zatkloništa opazili trigonometrijski znak na vrhu Grintavca. Tomu se nijesmo ipak bili nadali, da smo tako blizu vrha. Promrzlim rukama odigrurnuli smo naslage tuče i snijega. U limenu kutiju nije ništa od vlage doprlo. Knjiga za upisivanje bila je suha, a štampilja sva promrzнутa. U našim knjižicama ostavila je vrlo slabli otisak.

Vidik je bio kolosalan! Već se vidjelo kojih deset metara daleko. Ipak smo uznapredovali... Da smo još koji časak ostali na vrhu, mogli smo se dobiti divne prehlade. Bili smo mokri, gladni, umorni, a vjetar je još uvijek nemilosrdno duvao. Od brzoga hodanja, skakanja sa kamena na kamen niz brijev ubrzo smo se toliko ugrijali, da se pušilo s naše odjeće.

Odjednom je hladna bura počela raspršivati oblake kao redar demonstrante. Siva polukugla, koja se povrh nas nadvila, iznenada se probušila. Na obzorju se

pokazivalo sve više modrih, vedrih rupa. Da se to nije vidjelo u visini, mislila bih da gledam modro arktičko more puno bijelih santa.

Oblačine su se valjale u smjeru Triglava. A kad smo čuli prvo ovnovo zvonce, izvirilo je već sunce iza oblaka. Sve one promjene, koje smo toga dana proživjeli u alpskoj prirodi, može nam zvukovima ilustrirati Beethovenove pastoralne simfonije. Samo dobro bi bilo, da je ta naša situacija trajala tako kratko vrijeme kao u Šestoj.

Sunce je još vrlo škrtarilo toplinom, no ugodno nas se doimalo. Stali smo na jednoj stijeni, gdje smo jednom prije vidjeli »sablasti«. To smo bili doživjeli ujutro. S jedne strane bio je zid magle, s druge je upiralo sunce u nas, pa su se naše figure u znatno povećanim proporcijama odrazivale na maglenom zidu: Pokretali smo udovima, da se uvjerimo da li smo to doista mi, a velike figure sablasno su ponavljale iste kretnje kao u razvučenom zrcalu. Sada nije bilo nikakvog izgleda, da bi se moglo opet vidjeti sablasti. Ali što ćemo; čovjek znade: — tu sam jednom doživio ono što se rijetko vidi, htio bih da opet vidim — i slučajno zastaje baš na onome mjestu, jer bi htio da se prizor ponovi.

Traci, koji su se pružali od užarene točke sakrivene ispod oblaka, bojažljivo su dodirivali mnoge točke na zemlji. To je bio melem na rane, kojima je zemlja bila toga dana ranjena. Samo taj melem nije pomagao djelima, koja je ljudska ruka izgradila. Nije pomagao tornju crkve u Kranju, kojega je veliki dio odnesla strašna oluja. Tek kad smo to vidjeli, spoznali smo da nas je ta oluja mogla stajati života. Dok smo je proživiljali, nije nam se činila opasnom po život, samo ponešto pustolovnom. Sada se pokazalo, da je čak i u dolini, u Kranju, strašno harala.

I opet je divno sjalo sunce. Bijela snježna kapa Grintavca blještavo se caklila. Začuđeno smo je motrili, a usne su tiho šaputale zahvalu Stvoritelju, što nas je čuvao u opasnosti.

Veličanstvenim mirom stršile su snježne glavice u vedru tišinu — kao da juče nije ništa bilo...

Svojim brzim promjenama daju planine pobude da se čovjek malo dublje zamisli u svijet, u sebe, u prolaznost. Planine oplemenjuju, bogate dušu svojom veličanstvenošću, te se uvijek čovjek bolji vraća u dolinu. Duh biva poletniji, volja čvršća, srce bolje, pa kako da ih onda ne poštujemo i ne volimo, kad su Samaritanci naše duše. Onaj trud, koji učemo kod uspona, stostruko nam je naplaćen.

Budimo planinari srcem i dušom!

VLADIMIR BLAŠKOVIĆ:

ZAGRER

TURISTIČKA PROPAGANDA

Malo je evropskih zemalja, koje bi toliko obilovali raznolikostima, ljepotama i zanimivostima kao naša država. Protegnuvi se svojim nepravilnim eliptičnim oblikom na fatalnoj balkanskoj razmedji istoka i zapada, na području vječitog ukrštavanja najraznovršnijih kultura, naši krajevi nesumnjivo predstavljaju neiscrpivu riznicu zanimljivih etnografskih i folklornih osobujnosti, koje već same za sebe znače prvorazrednu turističku atrakciju i jaku privlačivu senzaciju. A što da tek ustvrdimo o našim jedinstvenim prirodnim krasotama! I tu su gigantske borbe neminovnih prirodnih procesa i zakona stvorile i razasule na razmjerno malenom prostoru toliko obilje najznačajnijih geomorfoloških fenomena, toliko divljine, veličajnosti, dražesti i čara, da se s pravom

ubrajamo među najljepše krajeve svijeta. Između divotnog alpinskog sjevero-zapada i mrkog rodopskog juga nanizao se velezanimljivi evropski gorski lanac Dinarida, izrastao, nabujao, raspucao se i propeo prelijepi naš Krš izgradujući svojom šupljikavom i razdrtom karbonatskom podinom ono vlebno prirodno čudo, pred kojim je i sijedome Shawu ponestalo riječi.

Da, naš Jadran!

Naravno, da uz takve izvanje i osnovne preduvjete, koji moraju da nedoljivo djeluju na svakoga, valja također najveću pažnju, brigu i ekri povećivati želenom razvoju i napretku našeg još mladog turizma. Uostalom čemu izvjesna i neopravdana božljivost, sustezljivost i postojana preskromnost?! Zašto da se glasno, jasno i samosvjesno ne upozori na činjenicu, da i naši krajevi posjeduju u najmanju ruku barem u tolikom broju i opsegu sve one prirodne atribute, kakve i koliko ih imaju i spremno reklamiraju turistički najjače i prve evropske zemlje. A povrh svega toga: Plitvice, Rožanski Kukovi, Biševi, Vranjača, Dubrovnik, Durmitor, Boka Kotorska... Žalosno je tek, da mnogi naši ljudi s teškim kesama sve to još ne poznaju i da, zavodenici siren-skom reklamom, pretpostavljaju inostrana ljetovališta našim gorskim krajevima i našemu moru.

Stoga je bila dobra i sretna zamisao, da se redovno svake godine uz proljetnu priredbu Zagrebačkog Zbora organizira i propagandna turistička izložba. Potreba i korist takve izložbe uopće je van diskusije i tek je do organizatora, hoće li efekat i stvarni rezultat izložbe biti ekvivalentan težnjama i nastojanjima oko populariziranja naših krajeva i napretka našeg turizma. Ovogodišnja je izložba ponovno upozorila na važni problem naše turističke propagande i ne će biti ni suvišno ni prekasno, ako sada — nakon izvjesnog vremenskog razmaka — iznesemo neke opće dojmove, što smo ih ponijeli s prostranih galerija velike industrijske palače ZZ.

I eto: prvi i najopćenitiji utisak bio je uglavnom povoljan i priјatan. Množina i rasporedaj izloženih predmeta s mnogo je uvjerljivosti svjedočila, da se konačno i u nas iz godine u godinu sve ozbiljnije shvaća značenje i velika ekonomска korist turističkoga prometa razotkriva/uci istovremeno intenzitet i agilnost pojedinih faktora u tom popularizatorno-propagandnom radu. I u tome valja Slovincima priznati prvenstvo, a njihov je odio za mnoge druge izlagачe mogao da bude vrlo poučan. Pregledan raspored objekata, ukusnost i sistematizacija upravo prikričavahu, čime i kako se najuspješnije vrši turistička propaganda. Izlagati treba takve objekte, koji djeluju neposredno! Utisak na pr. ove godine izloženih izvrsnih relijefa nesumnjivo je bio jak i velik na svakoga gledaoca, tako, da su i onome, tko je prokrstario divotno Gorenjsko uzduž i poprijeko, nekako zaigrali živci gledajući plastične i vjerne kopije našim alpinistima tako dragog jalovečkog kuloara ili veličanstvene sjeverne Triglavskе stijene. Mnoštvo plastika, modela, skica, nacrta, karata, umjetničkih slika, uspjelih fotografija i ostalog propagandnoga materijala bilo je tu najpomnije i pažljivo razvrstano stvara/uci skladnu cjelinu, čiji utisak, uspjeh i postignuta svrha nisu mogli izostati. Svakako je to rezultat složnog i uzajamnog rada službenih faktora i privatne inicijative i pred tom se činjenicom naprosto rasplinjuju sve priče, kojima se često voli komentirati taj uzorni aktivitet Slovenaca. Niti su braća preko Sutle toliko imućnija, da bi raspolagala nekim bajoslovnim svotama, niti je tu neko imaginarno naslijedstvo od ne znam koga, već tu veliku »tajnu« stvarnih uspjeha objašnjava upravo slovce i do maksimuma primjenjeni postulat one narodne: »Tuđe poštuj, svi jum se diči!« A pored toga najveća savjesnost i solidnost u radu — i u kon-

kretnom slučaju — najispravnije shvaćeno značenje propagandne turističke izložbe.

Hrvatski krajevi sa svojim Kršem i sinjim Jadranom osnovka su čitavog našeg turizma i upravo nas zato propaganda tog turističkog područja na ovo-godišnjoj izložbi nije mogla posve zadovoljiti. Imade tu nedostatača, koji se u buduće ne bi smjeli ponoviti. Naročito se ne bi smjelo dogoditi da velik broj naših ljetovališta i lječilišta za ovaku propagandnu izložbu uopće ne postoji! Same lječilišne i ljetovališne uprave morale bi se o tome brinuti i u tom pravcu neka se ugledaju u slovenački vis-a-vis izložbe. Doista, da nije bilo izložbe fotografija Hrvatskog planinarskog društva, čitava bi zapadna izložbena galerija slabo reprezentirala hrvatsko turističko područje. Ako sam već istaknuo, da se u nas primjećuje ozbiljnije shvaćanje turizma, to još uvijek ne znači, da je propagandno nastojanje svih turističkih faktora i službenih i privatnih takvo, a da bismo o njemu smjeli i mogli govoriti u superlativima. Naprotiv, nedostataka još uvijek imade i samo kritičkim otkrivanjem tih praznina i savjesnim ispravljanjem moći ćemo postići stvarni rezultate i željeni uspjeh.

I nužno se namiče pitanje: Zašto svi naši turistički faktori ne učestvuju jednakim intenzitetom u propagandnom radu? Zanimljivo je da oni, koji od prometa stranaca imaju najmanje koristi — a to su naša planinarska društva — razmjerno najviše rade i pokazuju najveću aktivnost, dok oni, u čijem je izravnom interesu da taj promet bude što jači i veći, ostaju postrance kao pasivni posmatrači.

Eto, s takvim sam dojmovima i konstatacijama sišao s galerije industrijske palače sjećajući se raznih lječilišnih povjerenstava, ljetovališnih uprava, udruženja za promet stranaca, raznih papirnatih institucija i tako dalje želeći pri tom, da buduća turistička izložba dokaže, kako pored alpskoga imademo još jedno veliko, vrijedno i glavno turističko područje: dinarsko-jadransko.

DRUŠTVENE VIJESTI

Planinarski izleti na Duhove. Lijepo i toplo vrijeme na Duhove izmamilo je hiljade gradskoga svijeta na Jadransko more i na blize i daleke gore. Glavna je struja kretala prema sunčanom i toplog Jadranu, čija su kupališta i ljetovališta, napose u Hrvatskom Primorju, rijetko kada vidjela tolike stotine izletnika. Ali cijene, na žalost, u nekim mjestima nisu bile umjerene, kako se unaprijed u novinama javljalo. Naše pitome i visoke planine primile su u te dane velik broj vjernih i oduševljenih poklonika. Prirodni perivoji Zagreba, Sljeme i Samoborske gore, koji su i zimi na blagdane obilno posjećivani, upravo su vrvili planinarima kao mravima. I naša čarobna Plitvička Jezera sa bujnim slapovima i divnim spiljama primili su velik broj obozavatelja iz bliza i daleka. Udaljene planine Gorskoga Kotara, Kapele, Velebita, Mosora, Biokova i Orjena bile su također cilj mnogih odvažnih planinara.

Tako je na vrhu Risnjaka (1528 m), gdje sada H. P. D. gradi oveću planinarsku kuću troškom od D 270.000, bilo na Duhove oko 40 planinara, i to najviše sa Sušaka i okolnih mesta, pa iz Zagreba i drugih gradova, a među njima 8—10 dama. Vrijeme je bilo toplo i sunčano, te se je oko podneva vrh Risnjaka pretvorio u veliko sunčano kupalište. Prilaz sa zapadne strane sa Lasca bio je većinom pod mekanim snijegom, koji je u šumi i osojnim mjestima bio i do 1 m debelj.

Hrvatsko Planinarsko Društvo središnjica priredila je zajednički izlet na Visočicu (1619 m) u Velebitu, u kojem je učestvovalo oko 20 planinara, a među njima više dama. Na kolodvoru u Gospicu dočekali su ih članovi tamošnje podružnice »Visočice«, koji su se brinuli za dalju organizaciju puta. Nakon zatjarka krenuše teretnim autom put Divosela na podnožju Visočice i dalje pješke kroz vododerinu i šumu sve do raskršća. Tu na desno vode nove šumarske velike markacije prema Ravnim Samarima, što su tek naknadno doznali, a na lijevo ide običan planinarski put na Visočicu. Po savjetu vodiča nastavili su uspon po tim novim markacijama, jer da je taj put ljepši i ako nešto dulji. Na njihovo iznenadenje on se prodluljio na oko 8 sati, te su sa Ravnih Samara stigli umorni u Gojtanov dom na Visočici tek u kasno poslije podne. Uživali su sa vrha Visočice pri zalazu i sjutradan pri izlazu sunca nezaboravan vidik na more i vlebitske vrhunce.

Naša podružnica »Zrin« u Petrinji priredila je na Duhove zajednički izlet teretnim autom u stari i slavni hrvatski grad Jajce i na Jezero sa čuvenim vodopadom. Za doček i smještaj petrinjskih planinara brinulo se tamošnje Hrvatsko kulturno društvo »Napredak«, koji je u čast gostiju priredio osvjetljenje vodo-pada noću.

Splitski su planinari proveli blagdane na Mosoru i na Biokovu. Poslovi planinarski dom na Ljuvaču i čarobna spilja Vranjača bili su dobro posjećeni.

Izletu u Vranjaču pridružiše se naši zagrebački članovi, koji su zajedno sa »Građanskim« doputovali u Split. Oveča skupina »Mosoraša« krenula je u Makarsku u pohode tamošnjoj posestrimi »Biokovo«, s kojom je izvela uspon na Biokovo i pri tom razgledala gradilište na Vošcu, gdje ove godine počinje građiti planinarsku kuću H. P. D. podružnica »Biokovo«.

Nova autobusna pruga kroz Veliku Kapelu. Autobusno poduzeće »Tapred« otvara početkom mjeseca lipnja novu autobusnu liniju: Ogulin—Jasenak—Novi—Crikvenica, koja će prolaziti kroz najljepši kraj Velike Kapele (Klek, Bijele Stijene i Samarske Stijene, pa Bjelolasica) i biti najbliži spoj Zagreba sa Jadranskim morem (oko 4 sata s pomoću brzovlaka!). H. P. D. središnjica sa zahvalnošću je pozdravila tu odluku, ali kako vozni red nove pruge uzima u obzir samo izletnike na more i predviđa priključak samo na brze vlakove prije podne i na večer, a taj nije nimalo podesan za nedjeljne planinarske izlete u Veliku Kapelu, predložila je spomenutom poduzeću, da bi s obzirom na novo uvedeni izletnički vlak Zagreb—Sušak uvelo na nedjelje i blagdane uz već određenu liniju još jednu, koja bi imala u Ogulinu priključak na rane jutarnje osobne vlakove, i to iz Sušaka—Ogulin 1.36, iz Zagreba—Ogulin 2.37 i nedjeljom i blagdanima 3.21 te iz Splita i Like—Oštarije 2.20, pa bi po tom bio najzgodniji odlazak iz Ogulina oko 4 sata u jutro sa dolaskom u Crikvenicu oko 7 sati; dok bi za povratak mogla imati odlazak iz Crikvenice oko 18 sati sa dolaskom u Ogulin oko 21 sat uz priključak na izletnički vlak sa Sušaka. Takova bi pruga omogućila mnogim planinarima i izletnicima cijelodnevni boravak u planinama Velike Kapele ili na Jadranu, te bi bez sumnje bila uvijek brojno posjećivana, čime bi se uđovoljilo obostranim interesima.

Izlet na Velebit autobusom. Ovoga proljeća uveden je privatni autobusni saobraćaj Gospic-Karlobag. Prelazi se preko »kubusa« i Oštarija među između Srednjeg i Južnog Velebita. Time je planinarima omogućen vanredno udoban, brz i jeftin uspon na Velebit do Oštarija bilog sa željezničke stanice Gospic, bilo sa parobrodarske stanice Karlobag. Oštarije su pak vrlo pogodna polazna planinarska točka za ture po srednjem Velebitu, jer baš kod samih Oštarija prema

sjeveru počinje jedan od najljepših velebitskih predjela »Dabri«. To je neprekinituti, 12 km dugi niz najljepših kukova: Filipović kuk (1055), Ljubičino brdo (1307), Ljubičin kuk (1337), Kuk nad vodom (1234), Alaginac, Kiza (1278), Čelinac, Rujičin kuk (1116) i Bačić kuk (1306). To je pravi prirodni park planinske ljepote i velebitskih specijaliteta. Na zelenim valovima ustalasanog Velebita — bijela pjena grebena, šiljaka i kukova! Čitava brda kao da su u pokretu, a na sjevernom okraju duge povorke ispeo se Bačić kuk iz krasnog zelenila. Možda najljepši i najlegantniji kuk u Velebitu... Oštarije su gorsko mjesto sa prekrasnom idiličkom šumovitom okolicom. Pučke staze i putovi prema gorskim stalnim naseljima u samim kukovima: Crni Dabar, Ravni Dabar, Došen Dabar i t. d. lako su prohodne, a povrh Ravnog Dabra u sedlu (943 m) počinje izgrađena longitudinalna velebitska staza, kojom se može i na Šatorinu (1624 m) i u nacionalni park Štirovaču, pa dalje na sjever preko Alana (Mirovo), Rožanskih kukova i Zavižana do Oltara na cesti prema Sv. Jurju. A sve po izgrađenoj vrlo dobroj stazi!

Od Oštarija na jug pučke su staze kroz Ramino korito dvoredom lijepih kukova preko Šugarske dulibe (lugarnica) do Velikog i Šarić duplja (lugarnica). Tu dalje počinje već podnožje Visočice i velebitski predjeli sa najvišim Velebitovim vrhovima nad nacionalnim parkom Velikom Paklenicom.

Gospic je najveće, a ujedno i najubavije ličko mjesto sa lijepom šumom-parkom Jasikovac odmah pored grada i mogućnošću kupanja u Novčici. Karlobag je već uređeno manje primorsko kupališno mjesto, sa izgrađenim kupalištem u lijepoj drazi. Dobrih gostiona i konačišta ima već sada nekoliko, a ovoga ljeta se gradi poveći hotel uz samo kupalište. Broj gostiju, koji tamo provode ljetno, iz godine u godinu raste.

Autobus polazi iz Karlobaga rano u jutro po dolasku parobroda iz Paga (oko 5 sati), u Gospicu se dobiva priključak na vlak za Split i kasniji za Zagreb. Poslije podne polazi iz Gospica, da uhvatiti vezu na parobrod, koji iz Sušaka vozi preko Karlobaga u Pag i dalje u Starigrad (Velika Paklenica!) i Obrovac (Tulove gredel).

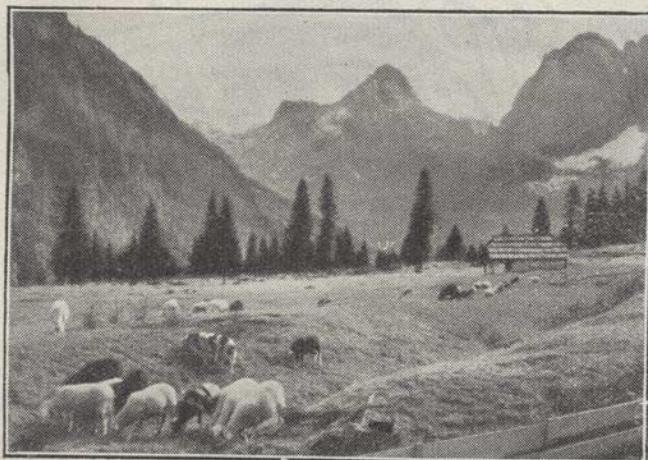
A. P.

Glavna godišnja skupština H. P. D-a središnjice sazvana je za četvrtak 23. lipnja o. g. u 8 sati na večer u prostorijama »Hrvatske Žene« s običajnim dnevnim redom.

SADRŽAJ: Matija Filjak: Velebitski blagdani (sa 3 slike Dr. I. Krajača na umj. prilogu), str. 163. — Dr. I. Krajač: Planinarsko nazivlje (Karst — ostrvo — klisura), str. 166. — Dr. Karlo Bošnjak: Na nepoznatim stazama u Crnoj Gori (nastavak), str. 173. — Dušan Jakšić: Kroz Visoke Ture i Ötzalske Alpe (sa 4 slike Fr. Draženovića na umj. prilogu), str. 177. — Andela Horvat: U oluji na našim Alpama (sa 1 slikom na umj. prilogu), str. 183. — Vladimir Blašković: Turistička propaganda, str. 186. — Društvene vesti: Planinarski izleti na Duhove. — Nova autobusna pruga kroz Veliku Kapelu. — Izlet na Velebit autobusom. — **Glavna godišnja skupština H. P. D-a središnjice**, str. 188—190. —

»Hrvatski Planinar« izlazi 12 puta na godinu: pretplata stoji godišnje Din 50.— (za dake i paučnike Din 40.—; za inozemstvo Din 70.—). Pretplatu, reklamacije i rukopise prima HPD središnjica u Zagrebu, Samostanska ulica 2a. — Odgovorni urednik: prof. Josip Pasarić, Medveščak br. 57. — Izdavač: »Hrvatsko Planinarsko Društvo« u Zagrebu. — Tiskar »Tipografije« d. d. Zagreb. Preradovićev trg 9. — Za tiskaru odgovara I. Ivanković, Zagreb, Selska c. 39.

PRIRODA VAS ZOVE

da Vaše slobodno vrijeme provedete u šumi ili na polju, u gori ili na moru, da oduševljeni boravkom na svježem zraku skupite snagu za svagdanji rad.

U tom oduševljenju nemojte medjutim zaboraviti na najvažnije, da pripremite i osigurate blagotvorno djelovanje boravka u prirodi okrepnom hranom, koja jača tijelo, da ga ne umara nepotrebnim balastom, i koja Vas ne veže na stalne dnevne obroke.

Popijte ujutro, a i za vrijeme izleta iz Vaše termosflaše šalicu

OVOMALTINE

koja imade vrlo ugodan okus, lako se probavlja, te pretstavlja koncentrovanu hranu iz najboljih naravnih proizvoda. Ovomaltine se brzo čitava pretvara u krv, stvarajući zalihu energije, jačajući tjelesnu i duševnu djelatnost.

Dobiva se svagdje.

Tražite besplatni uzorak pozivajući se na taj list od

Dr. A. WANDER D. D., ZAGREB

Persenso ploče

dobivaju se kod

FOTO CORSO, ZAGREB
ULICA BR. 25

JESENSKY I TURK

ZAGREB

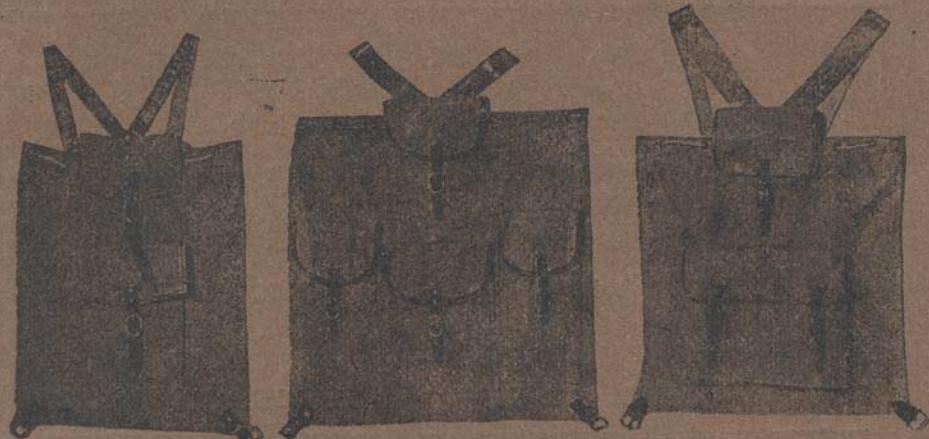
JURIŠIĆEVA ULICA BROJ 1

preporuča:
SVU OPREMU
**ZA PLANINARE
TURISTE I
ŠPORTAŠE**

HOTEL KRK U KRKU

daje članovima Hrvatskog Planinarskog Društva popust na potpunom pensionu 50%, a po cjeniku 10%. Pension sa taksom i poslugom do 31./V. Din 52—, od 1./VI. do 31./VIII. Din 56— dnevno po osobi.

5114 Dječja naprjavača iz jake
dobre tkanine u sivoj i zelenoj boji sa kožnim remenima
bez džepa Din 21.—
Sa jednim džepom kao na slici Din 26.—

5115 Naprjavača iz vrlo dobre
nepromočive cerade sa 3 džepa
podesno za veće izlete
Din 140.—
Sa 2 džepa Din 86.—

5116 Naprjavača iz jake nepromočive cerade sa širokim
remenima Din 170.—
ista naprjavača postavljena sa
gumom podesno za lovce, 2
džepa Din 240.—
Naprjavača za dame sa 1 džepom
kao na slici širokim remenima
Din 110.—

i sve ostalo za šport i planine nađete u izobilju u šport-odjeljenju trgovачke kuće

KASTNER I ÖHLER ZAGREB

Planinarski Vodič po Velebitu

Napisao: dr. Josip Poljak

277 strana teksta sa 20 velikih ilustracija
u bakrotisku na prilozima, 101 fotografija,
4 karte, platneni uvez.

Prodajna cijena Din 60.— Za članove HPD pogodovna cijena Din 50.—

Vodič na Plitvička Jezera

Napisao: Dragutin Paulić

120 strana teksta sa 29 slika, 2
karte i 2 nacrta; platneni uvez

Za članove HPD pogodovna cijena Din 20.—
Za nečlanove Din 25.—

Dobiva se kod nakladnika

HRVATSKO PLANINARSKO DRUŠTVO SREDIŠNJIĆA ZAGREB
SAMOSTANSKA UL. 2a

TELEFON 68-01

GRADSKA ŠTEDIONICA

OPĆINE SLOBODNOG I KRALJEVSKOG GLAVNOG GRADA

ZAGREBA

JELAČIĆEV TRG 20 (VLASTITA PALAČA) JELAČIĆEV TRG 20

**ULOŠCI
preko Din 475,000.000.–**

OBAVLJA

najkulantnije sve burzovne kao i ostale
bankovne poslove,

ESKOMPTIRA mjenice,

**IZNAJMLJUJE sigurnosne pretince
(SAFE-DEPOT)**

PODJELJUJE

hipotekarne zajmove na novogradnje kao
i na starogradnje uz 9% čistih

**ZA SVE OBVEZE NAPOSE ZA
ULOŠKE
JAMČI OPĆINA GRADA ZAGREBA**